

КЪУМПІЫЛ Мурат

№ 13 (20277) 2013-рэ илъэс ШЭМБЭТ ЩЫЛЭ МАЗЭМ и 26-рэ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм информатизациемкіэ и Гъэ Іорыш Іапіэ ипащэ игуадзэ ехьыліагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет ехьылІагъ» зыфиІоу N 24-р зытетэу 1996-рэ ильэсым чьэпыогьум и 1-м къыдэкІыгьэм ия 13-рэ статья ия 3-рэ Іахь тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашьо ешІы:

1. Къохъужъ Тимур Долэт ыкъор Адыгэ Республикэм информатизациемкІэ и ГъэІорышІапІэ ипащэ игуадзэу гъэнэфэгъэнэу. 2. Заштэрэ мафэм щыублагьэу мы унашьом кІуачІэ иІэ мэхьу. Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу

къ. Мыекъуапэ, щылэ мазэм и 22-рэ, 2013-рэ илъэс

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Ильэсыбэ хьугьэу гуетыныгьэ фыриГэу гьэсэныгьэм зэрэфэлажьэрэм, кІэлэеджакІохэм яегьэджэнкІэ, Іофым аІэ екІоу ахэр гъэсэгъэнхэмкІэ, ятворческэ амалхэм зыкъызэІуягъэхыгъэнымкІэ гъэхъагъэхэр зэришІыгъэхэм афэшІ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ Хьатит Гощмафэ Юсыф ыпхъум, Тэхъутэмыкъое районымкІэ поселкэу Инэм гъэсэныгъэмкІэ имуниципальнэ бюджет учреждениеу «Гурыт еджапІзу N 2-м» икІэлэегъаджэу ІофшІзкІз амалхэм афэзыгъасэрэм.

Ильэсыбэ хъугъэу шІуагъэ къытэу апшъэрэ сэнэхьат гъэсэныгъэ зэраригъэгъотырэм, наукэм ышъхьэкІэ иІахь зэрэхишІыхьэрэм, шІэныгъэ-практическэ ІофшІэным чанэу зэрэхэла--еатическая дехептифој чиские октечни при медечжи месечжи хьазырхэрэм афэшІ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет - Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ Мозгот Светланэ Анатолий ыпхъум, апшъэрэ сэнэхьат гъэсэныгъэ языгъэгьотырэ федеральнэ къэралыгьо бюджет учреждениеу «Адыгэ къэралыгьо университетым» музыкэм итеориек Іэ, итарихък Іэ, музыкальнэ гъэсэныгъэм иметодикэкІэ икафедрэ идоцент.

ДЖЫРИ ФЭБЭЩТ

Синоптикхэм ары къызэра- дэдэу къызщесыщт чІыпІэхэри яжэх, къэучъыІыным щэгугъых. Ащ имызакъоу, уахътэм имыфэшъуашэу фабэ зыхъукІэ зипсауныгъэ иягъэ екІыхэрэми уаІокІэ.

Арэу щытми, кІымэфэ чъыІэр зикІасэхэр зыгъэгушІон фэдэ синоптикхэм къаГуагъэп. Мы шэмбэт-тхьаумафэхэм ощх макІ у къещхыщтэў, фабэу градуси 7 — 10 щыІэщтэу къатыгъ. Мазэу тызыхэтыр екІыфэкІэ ор ащ тетыщт. Чэщырэ чьы Іэр градуси 2-м нэсэу къыхэкІыщтыми, мафэхэр фэбэщтых. Къихьащт тхьамафэм ыкІэм нахь чъыІэтэгъэщт, мэзаем и 4 — 5-м адэжь къесынэу енэгуех.

КъызэратыгъэмкІэ, тикъушъ--ыагчышыг ыры зыщычы-Іэщтыр. Мы гъэпсэфыгъо мэфэ благъэхэм ащ кънщесыщт, льэш

тыгъэр... Мы мафэхэр кІымэфэ иІэштых, чъыІэу градуси 4 — 7 уахътэм имыфэшъуашэу фабэх, цы Іэцт. Нэужыми, адрэ тхьаматемпературэр 12 — 14-м нэсы. Ар фэм, осыр щыжъужьыщтэп, зыгу рихьыхэрэри щы эх, ау на- къыхэхъонк и енэгуягъо. УФ-м охэр осым, штыргъукІым ошІэ-дэмышІэ ІофхэмкІэ и Министерствэ АР-мкІэ и ГъэІорышІапІэ къызэрэщытаІуагъэмкІэ, осыр сантиметрэ 50-м нэсэу мы мэфэ благъэхэм Мыекъопэ районым къыщытырилъхьащт, къыгъэщтыщт. Ос цІынэм чьыгхэмрэ электричествэр зэры-гъэкІыным, гъогухэр цІэнлъагъо хъунхэм ищынагъо зэрэщы Іэри къыхагъэщы. Джащ фэдэу осыр -ыши мыныхоках мехеахашуах нагъо зэрэщыІэр ахэм защызыгъэпсэфымэ зышІоигъохэм закъыфагъазэзэ, къыкІагъэтхъыгъ.

ЗэрэхъурэмкІэ, кІымэфэ чъы-Іэр зикІасэхэм языгъэпсэфыгьо уахътэ къушъхьэхэм ащагъакІомэ нахышПу. Ау сакъыныгъэр ащ еж усахына, петшуах енаГрыш хэмрэ пцыкъохэмрэ зикІасэхэм. ХЪУТ Нэфсэт.

ЧІыгужъым иІаплІ

льэпкьэгьүхэм ІэпыІэгьү ягьэгьотыгъэнымкІэ Іофтхьабзэр Урысыем и КІэлэцІыкІу фонд икъутамэу АР-м щыІэм льегьэкІуатэ.

ШІу зышІэ зышІоигъохэу дехествымеф мыноІвансты сІцыє Сирием къикІыжьыгъэхэу Пэнэхэс щыпсэурэ тильэпкьэгъухэм ясабыйхэм адэжь непэ кІощтых, ІэшІу-ІушІухэр, щыгъынхэр ыкІи джэгуальэхэр афащэщтых.

ми тхьашъуегъэпсэу ясІо сшІоигъу, — къы уагъ Урысыем и КІэлэц Іык Іу фонд икъутамэу АР-м щыІэм ипащэу Татьяна Гоголевам, тиреспубликэ щыпсэухэрэм язакъоп, Москва дэс тичІыгогъухэми, Краснодар, Шъачэ ащыпсэухэу гупыкІ зи-Іэхэми яІэпыІэгъу къытэнэсыгъ, Хабаровскэ нэсыжьэу къикІыгъ.

БлэкІыгъэ зыгъэпсэфыгъо - Тыкъызэхахи шІушІэ мафэхэм къакІоцІ щыгъыны-

кІэхэр аугъоигъэх ыкІи Пэнэхэс щыпсэурэ тильэпкьэгъухэм ахэр анагъэсыгъэх. Джырэ уахътэм зэкІ пІоми хъунэу щыгъын фабэхэр яІэ хъугъэх, ау Іофтхьабзэр джыри лъагъэк Іуатэ, Сирием къикІнжыгъэхэу нэмыкІ чІыпІэхэм ащыпсэухэрэми щыгъынхэр, унэгъо хьапщыпхэр, псэуальэхэр, мылькур аратыщтых. Къэзыгъэзэжьыхэрэр щыІэныгъэм хэгъэгьозэжьыгъэнхэм дэлэжьэрэ УнэмкІэ ар зэшІуахыщт.

Ленинград Къадзыхьэгъэ къалэм къыдэнагъэхэм ащыщэу нэбгырэ 43-рэ тиреспубликэ щэпсэу, ахэм **КЪЫДЭНЭГЪ СТЪЭХЭМ**

апаи

Щылэ мазэм и 27-м — фашист техакІохэм къадзыхьэгъэгъэ къалэу Ленинград шъхьафит ашІыжьыгъагъ. ЗэолІхэм щытхъушхоу зэрахьагъэм и Мафэу тикъэралыгъо ар щыхагъэунэфыкІы.

Мэфэ 900-рэ Ленинград къэдзыхьагъэу нэмыцмэ аТыгъыгъ. Хэгъэгу зэошхом инэкІубгъо гумэкІхэм ар анахь хъугъэ-шІэгъэ гукъаохэм ащыщэу къыхэнагъ. Къалэр къэ-

зыгъэгъунагъэхэм къинэу ательыгьэр мыухыжь. Гъаблэмрэ чъы Гэмрэ арыл Іык Іыгъэхэр нэбгырэ минишъэ пчъагъ.

Анахь дахэхэм ахалъытэрэ -ыах етахо еалырипее меках льэр пщыгъупшэнэу щытэп. Ащ -еды мехфыІд еспетьнеська чыгъэр къыткІэхъухьэрэ ныбжьыкІэхэм агуи, яшІэжьи зэрэхэлъыщтым зэпымыоу тыдэлэжьэныр зэкІэми къыттефэ.

Ленинград шъхьафит зэрашІыжьыгъэм къыздихьыгъэ гушІуагъор сыд фэдэрэ къини зыльэгъугьэ цІыфхэм насыпыгъэкІэ алъытэгъагъ.

зэкІэм бгъэхалъхьэу «Жителю блокадного Ленинграда» зыфи-Іорэр къафагъэшъошагъ.

Ахэм хабзэм къафигъэуцугъэ пенсиер непэ сомэ 16006-рэ мэхъу, мазэ къэс ахъщэ тедзэу сомэ 2044-рэ къараты. Мэлылъфэгъум и 1-м къыщегъэжьагъэу, мэзэ ахъщэ тедзэу къаратырэми къафыхагъэхъощт.

Ленинград къыдэнэгъагъэхэм къаратырэ ахъщэ ІэпыІэгъур УФ-м и Пенсионнэ фонд ары къызыхахырэр. Арышъ, пенсиехэмрэ ахъщэ тедзэхэмрэ къахагъэхъорэ ахъщэр мыгужьоу ахэм къафэкІощт.

НЭМЫЦ-ФАШИСТ ТЕХАКІОХЭР ДАФЫЖЬЫХИ МЫЕКЪУАПЭ ШЪХЬАФИТ ЗАШІЫЖЬЫГЪЭР ИЛЪЭС 70-рэ МЭХЪУ

Мэфабэмэ анахь лъап1

Хэгьэгу зэошхор тихэгьэгушхоу СССР-гьэм (джы Урысыем) итарихь нэкІубгьо анахь нэшхьэйхэм ащыщ. Заор зынэмысыгьэ чІыпІи, цІыф льэпкъи, лІакьуи, унагъуи къэралым къинэжьыгьагьэп.

Къынэсыгъ пый жъалым нэмыц техакюр Адыгеими, адэтыгъ ар адыгэ къуаджэхэми, тикъэлэ шъхьа!эу Мыекъуапи. Охътабэ а гумэк!ыгъом ымыубытыгъэми (мэзихыр хэгъэк!и, зы мазэри, зы мафэри бэ умышъхьафитэу пшъхьашыгу къырэк!охэмэ), а тхьамык!агъоу Адыгэ хэкур, лъэпкъ лъач!эр ык!и къеш!эк!ыгъу къыдэпсэурэ нэмык! лъэпкъхэр зыхэтыгъэхэр — тхылъ, кино, сурэт гуимык!ыжьхэу къэнагъэх.

Советскэ цІыфхэр, Хэгъэгур зэкъотыгъэхэти къиным рикІы-гъэхэп, апсэ ашІоІофыгъэп — ячІыгу, я Родинэ джарэу ялъэпІагъ. КъэкІогъэ пыир зэкІа-

тикъэралыгъо. Зэфагъэх, хымысжыры нэмыцыжым — хестя зыкІытекІуагъэхэр. Илъэс 70-кІэ узэкІэІэбэжьмэ, щылэ мазэм и 30-м, 1943-рэ илъэсым, Мыекъуапэ нэмыц-фашистхэм къатырахыжьи, шъхьафит ашІыжьыгъагъ. Дзэ Плъыжьым илІыблэнэгьэ-лІыхьужьыгьэ емыльытыгъэу, гъэмафэм, 1942-рэ илъэсым нэмыцыдзэхэм яцІыфышъхьэ ыкІи ятехникэ бэдэдэу хэк Годагъэми, Краснодар краимрэ Адыгеимрэ аубытын алъэкІыгъагъ. Мэзитфым нахьыбэ (шышъхьэІум и 9-м къыщегъэжьагъэу щылэ мазэм и 29-м нэс) Мыекъуапэ фашистхэм аІыгъыгъ. Оккупацием илъэхъан гитлеровцэхэм сыдэущтэу ябзэджэгъэ хьэкІэ-къокІагъэ нэрылъэгъу цІыфхэм къафашІыгъэми, цІыф жъугъэхэм япсэемыблэжьныгъэ зэтыраГэжэн афэлъэкІыгъэп. Къалэм гъэбыльыгъэу Іофыбэ

фагъ, рафыжьыгъ хэкум, етІанэ тикъэралыгъо. Зэфагъэх, хыягьэх — джары нэмыцыжъым зыкІытекІуагъэхэр. Илъэс 70-кІэ узэкІэІэбэжьмэ, щылэ мазэм и 30-м, 1943-рэ илъэсым, Мыекъуапэ нэмыц-фашистхэм къатырахыжьи, шъхьафит ашІыжьыгъэ емыльыгыныгъэ, гъзмафэм, 1942-рэ илъэсым нэмыцыдзэхэм яцІыфышъхьэ ыкІи ятехникэ бэдэдэу

Гитлеровцэхэм къалэм чІэнэгъэшхо рагъэшІыгъ. Щылэ мазэм и 30-м 1943-рэ илъэсым КавказкІыб фронтым идзэхэм Мыекъуапэ пыир дафыжьи шъхьафит ашІыжьыгъ. Къалэм ащ лъыпытэу изэтегъэуцожьынкІэ ІофшІэнхэр щырагъэжьагъэх, щыІэныгъэр лъыкІуатэштыгъ, цІыфхэр ямамырныгъэ щыІакІэ кІэгуІыщтыгъэх.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

«ТАКСИ»

АР-м гъогурыкІоныр щынэгъончъэнымкІэ и ГъэІорышІапІэ мы тхьамафэм пэшІорыгъэшъ Іофтхьабзэу «Такси» зыфиІорэр республикэм щызэхищагъ. Ар щылэ мазэм и 21-м рагъэжьагъ, и 27-м нэс кІощт.

ГъэІорышІапІэм иотделение ипащэу Роман Агарковым къызэриІуагъэмкІэ, таксихэр зезыфэхэрэм шапхъэхэр зэрагъэцакІэхэрэм зыщагъэгъозэнэу, цІыфхэм язещэнкІэ шапхъэхэр зыукъохэрэр къыхагъэщынхэу ащ фэдэ Іофтхьабзэхэр илъэсым къыкІоцІ мызэу-мытІоу зэхащэх. БлэкІыгъэ илъэсым ащ фэдэ пэшІорыгъэшъ ІофшІэнэу зэшІуахыгъэхэм яшГуагъэкГэ гъогогъу 425-рэ таксистхэм гъогурыкІоным ишапхьэхэр аукъуагъэхэу агъэунэфыгъ. Ащ щыщэу гъогогъу 48-мкІэ цІыфхэр зэращэнхэу фитыныгъэ ямы Ізу къычІагъэщыгъ, 83-мкІэ зэрэтаксир къэзыушыхьатырэ тамыгъэ тырагъэуцуагъ, кІэлэцІыкІухэр автомобилым зэрэрагъэпытыхьэрэр ямы Гэу ахэр зэращэхэу нэбгырэ 54-мэ тазыр атыральхьагь, нэбгыри 2 ешъуагъэу рулым кІэлъырысыхэу къаубытыгъэх.

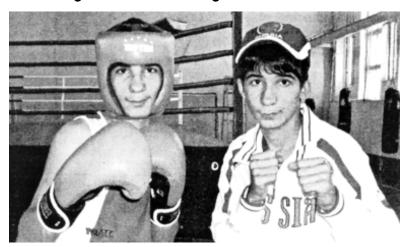
Мы илъэсымкІэ Іофтхьабзэу «Таксир» апэрэу зэхащэ. Мэфэ зытІум къыкІоцІ зэрэтаксир къэзыушыхьатырэ тамыгъэр е

естинитиф фостиски ефен ямыІ у тырагъэуцуагъэхэу нэбгырэ 15 агъэунэфыгъ. Хэбзэгъэуцугъэм къызэрэдилъытэрэмкІэ, фитыныгъэ имыІэу цІыфхэр зезыщэхэрэм тазырэу сомэ 5000 рагъэтыщт. Такси тамыгъэхэр фитыныгъэ имыІэу тыригъэуцуагъэхэу зэрещэхэми, ащ фэдиз рагъэтыщт, нэфырэ пкъыгъори Іахыщт. Роман Агарковым къызэри Гуагъэмк Гэ, автомашинэм игъэуцунк Іи таксистхэм шапхъэхэр зэрамыгъэцакІэхэрэр нахьыб. Общественнэ транспортэу къалэм щызекІохэрэм яуцупІэхэр аубытых, бэдзэршІыпІэхэм, нэмыкІэу бэу автомашинэхэр зэкІуалІэхэрэм ежьхэм зэрашГоигьоу ащэуцух.

-систив нешэк мехфыЩ кІэрэ предпринимателэу фиты--ести есты мели естын естын сым ПенсиехэмкІэ фондым фитІупщын фэягъэр сомэ мин 17, джы мыгъэ а пчъагъэр сомэ мин 36-м нагъэсыгъ. Ащ ыпкъ къикІыкІэ, такси бизнес зыгъэпсыгъагъэхэм зэрэзэфашІыжырэр нахыбэ хъугъэ. Джы фитыныгъэ имыІэу цІыфхэр зезыщэхэрэм ипчъагъи хэхъонкІэ зэренэгуехэрэр гъогурык Іоныр щынэгъончъэнымкІэ ГъэІорышІапІэм иотделение ипащэ къыхигъэщыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

ЯгущыІи уасэ иІ

ЗэтІуазэхэу Барцо Рустамрэ Руслъанрэ къуаджэу Бжыхьэкьоежъ дэт гурыт еджап Гау N 11-м ия 11-рэ класс щеджэх. Илъэси 5 хъугъэу боксым пыльых. А уахътэм къык Іоці тіуми гъэхъэгъэш Іухэр аш Іыгъэх. Руслъан спортымк Іэ Мастер, Рустам Европэм ичемпион хъугъэх.

— Спортыр тицІыкІугьом щегьэжьагьэу тикІас. Тшына-хьыжьэу Закир боксымкІэ Урысыем изэнэкъокъу зэфэшъхьафмэ ахэлэжьагь, шІухьафтынхэр къыщыфагьэшъошагъэх, сыди-

гъок I и ар тищысэтехып I, — къе I уатэ Рустам. — Хъулъфыгъэ спортэу тлъыти къыхэтхыгъ ык I и тык I эгъожъырэп. Апэ дэдэ зэнэкъокъухэм тахэлэжьэнэу зетэгъажьэм, тызэкъотынэу тянэ гущы I э тихыгъагъ. Сыдигъок I и ар тэгъэцак I. Нэ I осак I эхэр тик I ас. Ныбджэгъухэр бэу ти I эхъугъэ.

Къалэу Ямболэ щыкІогъэ зэнэкъокъум хэлэжьэнхэу зызэдэкІохэм, яонтэгъугъэ зэфэдизыти, зэуапІэм зэдихьанхэу хъугъэ. Ау ным ратыгъэ гущыІэр аукъуа-

гъэп, Руслъан зэон ымыдэу къикіыжьыгъ, кіалэр зэнэкъокъум къыхагъэкіыгъ. Зы такъикъкіэ ежь нахьи нахьыжъэу Рустам гъогур ритыгъ ыкіи Европэм ичемпионыціэр ащ къыдихыгъ. Яонтэгъугъэкіэ зэфэмыдизыгъэхэмэ, Бжыхьэкъоежъ чемпионитіу иіэщтыгъэнкіи хъун.

Спортым нэмыкІ лъэныкъоми зэшитІум защаушэты. КВН-м икоманди хэтых.

Зэнэкъокъухэу районым щызэхащэхэрэм хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къащыдэтэхых. Инэм щыкІощт зэнэкъокъум джырэ уахътэм зыфэтэхьазыры, — elo Руслъан. — ЗэикІ къэралыгъо ушэтынхэр тапэ зэрилъхэри зыщыдгъэгъупшэрэп, тиеджэн тыфэсакъы. КІалэхэр гъэсагъэх, шъхьэкІэфэныгъэ ахэлъ, нэгушІох. Анахьэу тынаІэ зытетыдзагьэр Рустами Русльани бэ пчъагъэкІэ зэрэгущыІэхэрэр ары. Ащыщ зыфэбгъэзагъэми «тэ» elo нахь, «сэ» зыми къы экІэІуагъэп. Ягупшысэхэри зэтефэх къыпшІуагъэшІэў мэгущыІэх. ЗэгурыІоныгъэу азыфагу илъыр, зэрэзэдырагъаштэрэр умыгъэшІэгъон плъэкІырэп.

ШХОНЧЫБЭШІЭ Рузан. Сурэтым итхэр: Барцо Рустамрэ Руслъанрэ.

Загъэхьазыры

ЗекІо-спортивнэ фестивалэу «Фыщт иджэгунхэр» зыфиІорэм изыфэгъэхьазырын аублагъ. Ащ къыдыхэлъытагъэу волейболыр зикІасэхэм якупхэм азыфагу мы спорт лъэпкъымкІэ зэнэкъокъу зэхащэгъагъ.

«Фыщт иджэгунхэр» илъэсипшІ пчъагъэ хъугъэу гъэмафэрэ къушъхьэу зыцІэ ахьыхэрэм ылъапсэ щырагъэкІокІых, Урысыем ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм ялІыкІохэр ахэлажьэх.

Фестивалым къыдыхэльнтагъэу илъэсым къыкІоцІ зэхэщакІохэм Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зэхащэх. ВолейболымкІэ зэнэкьокьоу рагъэкІокІыгъэр ахэм яегъэжьапІ. Зэреджагъэхэр — «Пробуждение». ЯплІэнэрэ илъэс хъугъэу ар зэхащэ.

АКъУ-м игуманитар-техническэ колледж испортивнэ зал купий щызэІукІагъ. Адыгэ кІэлэегъэджэ колледжым икуп, «Фыщт», «Феникс», «Оштен-Тур», «Чаки-Оштен», «Победа», «Мандарин» зыфиІохэрэр ыкІи я 35-рэ мыекъопэ лицеим икуп зэнэкъокъугъэх.

Апэрэ чІыпІэр я 35-рэ мыекъопэ лицеим икуп ыхьыгъ (къы-хэгъэщыгъэн фае, мыр апэрэу зэнэкъокъум хэлажьэ), ятІонэрэ чІыпІэм — «Фыщт», ящэнэрэм — «Фениксыр» уцугъэх.

Сурэтым итхэр: я 35-рэ мыекъопэ лицеим икуп.

ЛЪЭЦЭРЫКЪО КИМЭ ИШІЭЖЬ ТЭГЪЭЛЪАПІЭ

ЛІэшІэгьум ицІыф

(Ипщынэмэкъамэкlэ зэрэадыгэ дунаеу laплl езыщэкlыгъэу, агу зыгъэфэбагъэу, лъэпкъ шІэжьыр къэзыгъэущыгъэу Лъэцэрыкъо Кимэ къызыхъугъэр илъэс 70-рэ хъугъэ)

дыгэм итарихъ Аціыф ціэрыіуабэкіэ лъэпкъым къетагъ. Ахэр щыІэныгъэм илъэныкъо пстэумкІи Тхьэм хьалэлэу къахилъхьэгъэ сэнаущыгъэмрэ къафигъэшъошэгъэ щыІэныгъэ уахътэмрэ псэемыблэжьэу яльэпкъ фэзыгъэлажьи, хэмыкІокІэжьын лъэуж къэзыгъэнэнэу зинасып къыхьыгъэ цІыфхэр арых. Тхьэм ирызыкъ тын лъапІ, улъэпкъымэ ащ къыуипэсыгъэр Іумыпэм пшІыныр хьарам. Ахэм алэжьыгъэр ныбжьыкІэмэ ямэщ пІун хьасэ чІыгъэшІоу ебгъэкІумэ, адыгэм ишІэжь мычъэкъожьын псынэкІэчъ фэхъущт, гъунэ зимыІэ гъэшІэ уахъти лъэпкъым филэжьыжьыщт.

Лъэцэрыкъо Кимэ я XX-рэ лІэшІэгъум итын лъапІэу Адыгэ лъэпкъым инасып къыхьыгъэмэ ащыщ цІыф сІомэ къыздезыгъэштэщтыр мымакІ у сэгугьэ. Ар блэкІыгьэ лІэшІэгъум ия 60-рэ илъэсхэм, ыныбжь емыльытыгьэу, ежь имэкъэмабзэ Іульэу адыгэ пщынаомэ къахэуцуагъ, ыгу къытеофэ шъыпкъагъэ хэлъэу лэжьагъэ, лъэуж мыкІодыжьыни лъэпкъ тарихъым къыхи-

Сэ Кимэ зысшІагъэр 1960-рэ илъэсыр ары. Адыгэ музыкальнэ училищэу къызэІуахыгъэм чІэхьанэу къекІолІэгъэ адыгэ кІалэмэ зэу ащыщыгъ. Ау зэкІэми ар янасып къыхьыгъэп. Зигухэль къыздэхъугъэмэ ащыщыгъэх Андзэрэкъо Вячеслав, Альхьоу Адылджэрый, Гъащтэ Эммэ, Еутых КІыщмай, Лъэцэрыкъо Кимэ, Нэтхъо Джанхьот, Нэгъуцу Гъафур, Нэгъуцу Ибрахьимэ, Хьанэхъу Адамэ, ХьэдэгьэлІэ Махьмудэ, Шъэумэн Дзэхъан. Сэри ахэм сахэ-

къащегъэжьагъэу Кимэ иаужыотинет эе ильэе шъэныкъо Іэпэ-цыпэ) ныбджэгъуныгъэ къабзэу зэфытиІэм ифабэ тыгухэр иджэныкъуагъэх. Бэ къинэу тлъэгъугъэри, ащ нахь бащи хъяр зэдэдгощыгъ. Ныбджэгъуй, джэгъогъуи тиІагъ, ау ящэнэрэ ныбджэгъу чІыпІэр нэкІэу Кимэ идунай ыхъожьыгъ. ТитІо тиорэдэу «Орырэ сэрырэ» зыфи**І**оу гущы**І**ищ ехъу зыхэмылъыгъэри зыдихьыжьыгъ. ИмэкъамэкІэ зэрэадыгэ дунаеу ІаплІ рищэкІыгъ, ыгу ыгъэфэбагъ, илъэпкъ шІэжь къыгъэущыгъ, джы къызынэсыгъэм зы мафи къыхэкІыгъэп ильэпкъэгьоу дунаим тетхэмкІэ Кимэ мыкІэщыгьоу.

Псэйтыку щыщ кІэлэегъаджэу Лъэцэрыкъо Хьамидэ иунагъо 1943-рэ илъэсым ятфэнэрэ сабый нахьыкІ у Кимэ (Чэрим) къихъухьагъ. Мыекъопэ музыкальнэ училищым Апэрэ мэфэ еджэгъухэм еджакІо къызэкІом адыгэ пщы-

нэм нэмык Іэрыфэгъу зыфэхъурэ щы Гагъэп, баянри ГэкІэ ыубытыгъэу щытыгъэп, зэджэщт сэнэхьатым фэгъэхьыгъэ ублэпІэ шІэныгъи ІэкІэ--ытшеІшы идехетон, пестысть

Апэрэ мафэм щегъэжьагъэу кІэлэегъэджэ дэгъухэр Кимэ инасып къыхьыгъэх. БаянымкІэ езыгъаджэщтыгъэр Федор Евдокимовыр арыгъэ. Ныбжь хэкІотагъэ иІагъ, сабый ублэпІэ еджапІэмэ бэрэ Іоф ащишІагъэу, исэнэхьат сэнаущыгъэ дэгъу фыриІагъ. Адыгэ мэкъамэхэр ищыпэзэхэхыгъэхэп, а лъэхъаным уай-уай, Темзэкъо Алый, уай-уай Бэшкэкъо Саемовнышп естоГестыек диах ильэсыбэрэ Адыгэ орэдыІокъэшъок Го ансамблэм Гоф ащыдишІагъэу, лъэпкъ пщынэ мэкъамэм ыбзэ ІэкІэльэу

хъуамбэмэ Іоф зэрэщашІэрэмрэ баяным ыІапэмэ къулаиныгъэу афыриІэщтымрэ зэфэшъхьаф шъыпкъэх. Іапэхэр баяным псынкІ у ебгъэсэжьынхэм фэшІ Кимэ хэль тхьэтыгъэ сэнаущыгъэр пхэлъын фэягъэ. Апэрэ илъэсныкъо еджэгъум къыкІэлъыкІогъэ ушэтын Іофыгъохэр, зэкІэмэ агъэшІагъоу, Кимэ зэшІуихыгъагъэх. Сэнэхьатэгъу кІэлэеджакІохэу илъэситф ублэпІэ -адеата ематеЛяеТые сатынеТш къэ ар зэриуцорэр нэрылъэгъугъ. Кимэ мэкъамэу зэхихырэр, мэкъэ пчъагъзу зэхэтми, хэзыгъэ имыІэу ишІэжь риубытэн ылъэкІыщтыгъэ. Нэужым, баяныр Іэрыфэгъу зыфэхъум, зэхихырэ мэкъэмэ закъор мэкъабэкІэ ыгъэбаижьыти, оркестрэ псаум къыригъа Гоу къыпщыхьоу ыгъэпсыщтыгъэ. Ащ фэшІ исэнэхьатэгъу ныбджэгъумэ «цІыф оркестр» цІэу фаусыгъагъ.

ШогьэшІэгьоным зыфигъэсагъ

ПЭРЭ илъэс еджэгъур Азытэухым, баяным къыригъаІозэ, Кимэ концертмэ ахэлэжьэн амал иІэ хъугъагъэ. Джа амалхэр дгъэфедэхи, 1961-рэ илъэсым, тизыгъэпсэфыгъо гъэмэфэ мазэхэм, адыгэ орэдыжьхэр зыхэт программэу Кимэрэ сэрырэ дгъэхьазырыгъэр, адыгэ чылэмэ къащыдгъэлъэгъуагъ. Апэрэ пчыхьэзэхахьэр Очэпщые щыкІуагъ. Пщынэ зэблэхъум къызди- ПэшГорыгъэшъ гъозэ псалъэ хьыгъэ Іофыгъохэри мэкІагъэ- къэсшІыти, ащ ыуж орэдыр хэп. Адыгэ пщынэІапэм Іэ- къасІощтыгъэ, Кимэ жъыур кІищызэ пщынэм къыздыригъаІощтыгъэ. Къэгъэлъэгъонхэр ПчыхьэлІыкъуае, Хьалъэкъуае, Лахъщыкъуае, Щынджые, Тэхъутэмыкъуае ащырекІокІыгъэх. Нэужым, ащ пыдзагъэу Шапсыгъэ цІыкІум ит чылэхэми танэсыгъ. Кимэ игупсэ чылэу Псэйтыкуи, непэ фэдэу къэсэшІэжьы, клубым цІыфхэр чІэзэрэмыгъафэу тикъэгъэлъэгъон зэрэщыкІогъагъэр. Москва ГИТИС-м иеджэкІо Хъурым Марыетэу чылэм зыгъэпсэфакІо къэкІуагъэри уситІукІэ къэгъэлъэгъоным хэлэжьэгъагъ. Нэужым, еджапІэр къызеухым, Марыет (Кларэ) Адыгэ студием хэтэу хэкум къыгъэзэжьи, иаужырэ мафэ нэс льэпкъым хьалэлэу фэлэжьагъ, льэуж дахи Льэпкъ театрэм итарихъ къыхинагъ.

А лъэхъаным тшІэрэ Іофым

гухахъоу хэдгъуатэрэм нэмыкІ

мэхьан еттыштыгьэп. Ау джы сызегупшысэжьыкІэ, Кимэрэ сэрырэ адыгэ орэдыжъхэр хьакІэщым къычІэтхи, апэу сценэм къызэрэтетхьэгъагъэм уеджэнджэшыжьынэу зэрэщымытыр теубытэгъэ зэфэхьысыжьэу сэшІы. КІыкІ Зулэрэ Чэсэбый Титыурэ Адыгэ орэдыІо-къэшъокІо ансамблэм орэдыжъ зытІущ къыща-Іощтыгъэ, ау тэ тикъэгъэлъэ--пы шеІлаах еІлыпеты ногт хъэ иІагъ, ар зэкІэ орэдыжъмэ афэгъэхьыгъагъ. Нэужым хьакІэщ нэшанэр ишапхъэу программэ Сэмэгу Гощнагъо ыгъэхьазыри, адыгэ орэдыжъхэр льэпкъым исценэ къытырихьажылгызгызх. Гощнагьо кІыгыугъэх: Лъэцэрыкъо Кимэ, Нэтхьо Джанхьот, Ушьый Юрэ. Мурэтэ Чэпай ежь ытхыгьэ сценарием тетэу къэгъэлъэгъоныр зэрищэщтыгъэ. Апэрэ ильэситІу еджэгъур къиныгъ. Пэублэ музыкальнэ еджапІэр къэзыухыгъэмэ зыкъыщядгъанэ хъущтыгъэп, гурыт еджапІэм къыдилъытэрэ шІэныгъэ-пшъэрыльыгъ. Ахъщэр зэрэтфимыкъурэм къыхэкІэу Мыекъуапэ щыпсэурэ унагъомэ пхъабэ ащызэпытхыгъ, ащыткъутэжьыгъ. Дубзаводым, мэшІоку ежапІэм хьыльабэ ащызетхьагъ. ЕгъашІэм тщыгъупшагъэхэп Ахэджэго Щэбанэ, Хэшх Индар, Пэнэшъу Рае яцІыфышІугьэ. Ахэр тятагьэх ыкІи тянагьэх. Дунаим ехыфе пенежд еместных правижения пра Тхьэм къарет. Рае ипсауныгъэ пыч фэмыхьоу илъэсыбэрэ щы-Іэнэу сыфэхъохъу. Аужыпкъэм къыхэкіыщтыгъэ Ахэджэго Шэбанэ дэжь тащэным фэшІ шхъо цІыкІухэр зетхьэхэу. Щэбан тІэкІурэ къызытэушъыикІэ бэрэ тызэжэгъэ упчІэу «Шъушхагъа?» къыІощтыгъэ. Джэуап тымытыжьэу тыщыты зыхъукІэ сомипшІыми тІокІырэ тфырэми къытитыти, «ШъукІуи шъукъашх, шъузышхахэкІэ сэ сыжъудэгущыІэщт», ыІощтыгъэ. Еж, ащ ыуж тыбгъотыжыштыгъэшъ! ТыгушІозэ шхапІэм тычъэщтыгъэ. Хьанэхъу Адамэ янэ ищэламэхэми, ихьарып Іэхэми бэрэ

> (Ик*Iэух я 4 — 5-рэ* нэкІубгьохэм арыт).

Адыгэ макь

₩₩ ЛЪЭЦЭРЫКЪО КИМЭ ИШІЭЖЬ ТЭГЪЭЛЪАПІЭ

(КъызыкІэлъыкІорэр я 3-рэ нэкІуб. ит).

тыхащыжыгь, ипсэпагьэ джэнэтым къыщыритыжьынэу Тхьэм сельэ Iу. Джаущтэу ильэситIу еджэгьур тыухыгьэ. Еджэным ыльэныкьокIэ дао зыми къытфыриIагьэп, ау тфимыкъурэ мылькум тикъузыщтыгьэ, Хрущевым игьабли къызэрэблагьэрэр зэхатшIэщтыгьэ.

Лъэпкъ шІэжьыр

Щ ыпэрэ илъэс зыбгъу-АпшІыр адыгэхэмкіэ къызэрыкІоу щытыгъэп. ЦІыф мэкІэ лъэпкъхэр бэ хъухэрэ льэпкъхэм ахагъэткІухьанхэм фэшІ мытхыгъэ унашъоу Хрущевым иІумэтмэ агъэцакІэ--ен «фекеладжени» межлитш рыльэгъугъэх. Адыгэ хэкум ит гурыт еджапІэмэ ятфэнэрэ классым нэс адыгабзэк Гэ ащы--еалинеІш еалитшеІшвальяес хэр урысыбзэм ралъхьажьыгъагъэх, адыгабзэмрэ лъэпкъ литературэмрэ къафатІупщырэ сыхьатхэр нахь макІэ ашІыгъагъэх. КъэшъокІо-орэдыІо ансамблэу зэо ужым ерагъэу зэрагъэпцІыжьыгъэр зэбгыратІупщыжьыгъагъ. Ащ щылажьэщтыгъэхэу, 1957-рэ илъэсым Москва щыкІогъэ Дунэе ныбжьыкІэ фестивалым, лъэпкъ гушъхьэлэжьыгъэ нэпэ дахэр зэрэдунаеу щязыгъэлъэгъугъэу Урысыем изаслужениэ артистхэр, хьылъэзехьэхэу ермэлыкъым къытенэжьыгъагъэх. ЩыІэныгъэм хэуцон зымылъэкІыгъабэмэ ядунай ахъожьыгъ. Ленинград консерваториер къыщызыухыгъэмэ ащыщхэр хэкум фэ Эк Гыбхэу псэүнхэ фаеу хъугъагъэх. Культурэм иунэхэу къуаджэмэ адэтмэ Адыгэ хьакІэщхэр ащыщагъэзыещтыгъэх, лъэпкъ гушъхьэлэжьыгъэм иналмэс-налкъутэмэ ахэр шъхьэегъэзыпІэ афэхъущтыгъэп, ау Совет хабзэм къыдежьэгъэ орэдык Іэхэр тэдыкІи щыкІэщыгъуагъэх.

Ящэнэрэ илъэс еджэгъум тыфежьэжьыгъ, тыныбжьи дзэкІогъу шапхъэм нэсыгъ, тилэгъу кІалэхэр дзэ къулыкъум кІощтыгъэх, ау тэ зыпари къытаІощтыгъэп. Нэужым зэрэтшІэжьыгъэмкІэ, къытаІонэуи щытыгъэп. Ау, шъыпкъэр пІощтмэ, тыгухэр кІодыгъагъэх. Бэрэ тызегупшысэм, дзэм тызэдэкІонэу тетыубытагъ. Военкоматым тельэ Іуи зядгьэщагъ, ау къулыкъу зэдэтхьынэу къыддэхъугъэп. КимэкІэ илъэсищыр хьаулые хъугъэп, исэнэхьат ыІэ нахь къихьагъэу, ежьыри нахь чъэпхъыгъэу къэкІожьыгъ, еджэными пидзэжьыгъ. Кимэ псынкІэу гу къылъатагъ. Адыгэ радиом ипащэу Жэнэ Къырымызэ кІалэр зыкъуиубытагъ. Радиом зэхищэрэ пчыхьэзэхахьэмэ ахэлажьэу, тиорэдыІо дэгъумэ концертхэр къадитэу ригъэжьагъ, ипщынэ макъэ бгъэжъ тэмитІоу зиушъомбгъугъ. ЯплІэнэрэ илъэс еджэгъум, 1966-рэ илъэсым, Кимэ шъхьафитэу еджэнэу фитыныгъэ рати «Концертнэ-эстраднэ бюром (КЭБ)» пщынаоу агъэкІуагъ, музыкальнэ сэнэхьат ІофшІэныр джащ щыригъэжьагъ. Лъэпкъым игушъхьэлэжьыгъэ бай илъэныкъо пстэуми Кимэ анэсыгъ, ишІушІагъэ бэмэ лъапсэ афэхъугъ.

Орэды Іомэ яны бджэгъуш Іу

РЭДЫІО цІэрыІохэу Шъэожъ Розэ, Сэмэгу Гощнагьо, Жэнэ Нэфсэт, Тхьабысымэ Умарэ, Хэшх Казбек, Андзэрэкъо Чеслав, зэлъаш Іэрэ къэшъуакІохэу Бэшкэкъо Мэсхьудэ, КІуращынэ Ибрахьимэ, ЛІыхъукІэ Сарэ къащегъэжьагъэу непэ тильэпкъ искусствэ ынэпэ ныбжьыкІэмэ анэс Кимэ зыдэмылэжьагъэ, ифэмэбжымэ зытыримыхьагъэ, исэнэхьат нурэ зытемыпсагъэ ахэтэп. ОрэдыІом ар ипкъэугъ, къэшъуакІом имэшІо жъонтхъугъ, орэдусым ытэмагъ, кІэлэеджакІохэмкІэ шэпхъагъ.

Дунаим щызэльаш Гэрэ Адыгэ къэшъокІо ансамблэу «Налмэсым» изэхэщэн, ылъэ итегъэу--ват. фыЦи саты нод саштых нод пІэхэу лъэпкъым къыхэкІыгъэмэ Кимэ ащыщ. Ахэр: Бэрзэдж Нухь, Хьагъур Андзаур, Хэшх Шыхьамыз, Кушъу Асыет, Шыу Щэбан, Бэшкэкъо Мэсхьуд. Сэ синэрылъэгъугъ, апэрэ къэшъокІо ныбжыкІэхэу ансамблэм льапсэ фэхьугъэхэр Тбилиси щагъэхьазырыхэ зэхъум, ахэм зэшІуахынэу щыт Іофыгьо мыпсынкІэхэу апэ къикІыщтыгъэхэр. Ау ахэр зыми къыгъэуцугъэхэп, къагурыІощтыгъ ансамблэр лъэпкъ нэпэ дахэм илІыкІо гъунджэу дунаим тет цІыф зэфэшъхьафмэ адыгэр зэрахигъэуцожьыщтыр.

Артист хъущтхэр джыри Тбилиси щеджэщтыгъэх ансамблэм ипрограммэ агъэхьазырынэу зыфежьэхэм. Кимэ ансамблэм иоркестрэ зэхищэнэу пшъэрылъ фашІыгъагъ, ащ кІыгъоу музыкальнэ программэри ышІын фэягъэ. А лъэныкъомкІэ щысэтехыпІэ тиІагъэп, апэрэ ІофшІэнэу щытыгъ. Ансамблэм имузыкальнэ програм-

мэ ыгъэхьазырыным фэшІ Кимэ Адыгэ шІэныгъэ-ушэтын институтым ифонд угъоигъэу хэлъ адыгэ орэд ыкІи мэкъэмэ шъэ заулэмэ ядэІугъ ыкІи Іоф адишІагъ. Пщынэ мэкъэмэ къегъэІокІэ зэфэшъхьафэу, цІыф гъэсэгъэ угъоякІохэу Г. М. Концевич, Н. Н. Миронов, Г. М. Гребнев илъэс зэфэшъхьафхэм нотэкІэ атхыжьыгъэгъэ орэдхэр икъу фэдизэу зэригъэшІэн, ежь Кимэ иуахътэ а налмэс-налкъутэхэр къызэрэнэсыжьыгъэм ригъэпшэн, ащ къыхихыгъэ зэфэхьысыжьыр оркестрэм ипрограммэ шапхъэ фишІын ылъэкІыгъ. А ІофшІэн иныр гъэхъагъэ хэльэу зэрэзэшІуихыгьэм ишыхьатыр 1975-рэ ильэсым Советскэ Союзым щызэхащэгъэгъэ зэнэкъокъоу хэгъэгум зэкІэ ит къэшъокІо ансамблэхэр зыхэлэжьагъэм Кимэ ыгъэхьазырыгъэ программэ закъом «Диплом лауреата» зыфиІорэр хэушъхьафыкІыгъэу къызэрэратыгъагъэр ары. Игорь Моисеевым а шІухьафтыныр къыритыжьы зэхъум хигъэунэфыкІыгъагъ Адыгеим иоркестрэ ныбжьыкІэ зыпарэми фэмыдэ къегъэІокІэ напэ иІэу хэгъэгушхом ит оркестрэмэ къызэрахэуцуагъэр. Анахьэу къыфиІр шосят фестастых льэпкъхэу Темыр Кавказым щыпсэурэмэ яансамблэмэ ямэкъэмэбзэ гъэпсыкІэ кІимыІотыкІыжьэу, ежь Кимэ иоркестрэ

ипрограммэ зэригъэпсыгъэр арыгъэ. Ансамблэм кІыгъоу СССР хэгъэгушхор пчъагъэрэ рикІукІыгъ, Адыгэм иІэрымышІ гушъхьэлэжьыгъэ налмэс-налкъутэм имэщ ІэкІыб хэгъэгу пчъагъэмэ ащырипхъыгъ.

Тамэ аритыгъ

РЭД ыкІи мэкъэмэ усакІомэ Кимэ изэманыгъом къаІэкІэкІыгъэ тхыгъэу ифэмэ-бжымэ зытемыхьагъэ, тамэ зыгуимыгъэкІагъэ щыІэныгъэ кІыхьэ зэримытыгъэ ахэтэп пІомэ ухэукъощтэп. Мэкъэмэ хъырахъышъэхэмкІэ, мэкъэбэ зэхэтхэмкІэ орэдышъор къэгъэгъэ Іэрам дахэу ыфэпэным ІэпэІэсэныгъэшхо фыри-Іагъ. ОрэдыІомэ адитхыгъэу радиом, телевидением ифондхэм ахэльхэр гушъхьэлэжьыгъэ мыльку баеу льэпкъым къыфищынагъ. Къытфыщинагъ Кимэ егъашІэм лъэпкъым исаугъэтыщт пластинкэхэу 1978 — 1981-рэ илъэсхэм Тбилиси истудие щитхыгъэхэр. Ежь зэригъэфагъэмэ анэмыкІэу орэдыІо ІэпэІасэу тиІэмэ адитхыгъэ мэкъамэхэмкІэ мыкІодыжьын лъэуж дунэе музыкальнэ культурэм къыхинагъ.

Адыгэ орэдмэ ягъэкІэрэкІэн, ягъэбаин Іоф дишІэу зырегъажьэм Кимэ джыри музыкальнэ училищым икІэлэеджэкІуагь. А лъэхъаным нахь къыдэхъугъэмэ ащыщыгъ адыгэ орэдыжъэу «Адыиф» ылъапсэу Кимэ баяным пае ытхыгъэгъэ музыкальнэ фантазиер. Иапэрэ лъэбэкъумэ ар ащыщыгъ. Алхъоу Адэлчэрие училищыр къыухы зэхъум арэущтэу къыригъэІогъагъ, исэнэхьат диплом къыригъэшъыпкъэжьыгъагъ.

Зэгъэзэфэжьыгъэ адыгэ къэшъо мэкъамэхэр апэу Кимэ къызыхиутыгъэр 1972-рэ илъэсыр ары. Народнэ творчествэм и Хэку Унэ къыдигъя Кыщтыгъэ «Репертуарнэ тхыльым» жъыури зыкІэт къэшъо мэкъэмих хъоу къыдэхьэгъагъэх. А ІофшІэгъэ лъэбэкъухэр адыгэ мэкъэмэ Іэмэ-псымэ жанрэм лъапсэ фэхъугъэх. Ащыуж 1979-рэ илъэсым «Само-

учитель игры на адыгейской гармонике», 1980-рэ ильэсым «Адыгейские мелодии для национальной гармоники» зыфиГорэ ГофшГагъэхэр Кимэ икъэлэмыпэ къычГэкГыгъэх. Ахэр ары, ригъэджэнхэу музыкальнэ училищым зэкГожым, апэрэ ГэубытыпГэу Кимэ ГэкГэльыгъэхэр. Джа ГэубытыпГэхэр джырэ мафэхэм ублэпГэ музыкальнэ еджапГэхэм ащагъэфедэх.

Театрэм иныбджэгьуш**І**угь

ДЫГЭ театрэми Кимэ **А** хьалэлэу Іоф дишІагъ, льэуж дахи къыхинагъ. Шэртэнэ Аскэрбый ипьесэу «Къащэрэмрэ къэзыщэхэрэмрэ», КІэрэщэ Тембот иповестэу «Шапсыгъэ пшъашъ» зыфиІорэм техыгъэ спектаклэу КІуращынэ Аскэрбый Адыгэ Лъэпкъ театрэу Цэй Ибра--естиш медиахык еІди емиах уцугъэхэр орэдхэмкІэ, мэкъамэхэмкІэ зыфэпагъэр Лъэцэрыкъо Ким. Къуекъо Налбый ипьесэу «СылІэмэ, сыжъугъэтІыльыжь» зыфиІоу Мэрэтыкъо Казбек ыгъэуцугъэм хэт мэкъамэхэр зэзыгъэфагъэр ыкІи къезыгъэЈуагъэр Лъэцэрыкъо Ким. Сыдрэ Іофи хэкІыпІэ тэрэз Кимэ зэрэфигьотыщтыгъэм ишыхьатэу къаІотэжьы самшитым хишІыкІыгъэ Іэмэпсымэм къыригъа Гозэ шылъэмакъэр спектаклэм зэрэхигъэуцогъагъэр.

Ятэ ишІушІагъэ лъегъэкІуатэ

К имЭ ятэ Хьамидэ Совет хэгъэгум иапэрэ адыгэ кlэлэегъаджэмэ ащыщыгь. Ащ фэгъэхьыгъэу птхыжьынэу щыlэр зы тхыль псау икъущт, ау сэ кlэкlэу къыхэзгьэщымэ сшlоигъор, адрэ апэрэ кlэлэегъаджэмэ афэдэу, Хьамидэ лъэпкъым игушъхьэлэжыгъэ уасэу фишlыщтыгъэм къыпкъырыкlыгъэу, арап хьарыфкlэ тхыгъэу угъоигъэ Ізпэрытх бай къызэригъэнэгъа-

ЛЪЭЦЭРЫКЪО КИМЭ ИШІЭЖЬ ТЭГЪЭЛЪАПІЭ

гъэр ары. А кІэн баим зэлъашІэрэ шІэныгъэлэжьхэу Шъхьэлэхьо Абыуи, ЩэшІэ Казбеки Іоф дашІагъ зэфэхьысыжь осэшхуи фашІыгъ. Ятэ икІэн Кимэ къыгъэнэжьыгъэ къодыеп, арап хьарыфыр зэригьэшІэжьи, непэрэ хьарыфкІэ кІитхыкІыжынгъ. ЗэлъашІэрэ шІэныгъэлэжьэу, филологие шІэныгъэхэмкІэ докторэу, лъэпкъым игушъхьэлэжьыгъэ кІэн иугъоекІошхоу Унэрэкъо Рае Хьамхъокъо Хъусен иусэхэу, иорэдхэу, инэжъымхэу ыугъоижьхи тхылъитІу хьоу («Истины глашатай непокорный», «ГопэдэгъэкІэу нэжъым хэсэхы») 2010-рэ илъэсым къыдигъэкІыгъэмэ Хьамидэрэ Кимэрэ якІэн бай Іоф зэрэдишІагъэр къыще-Іо, осэшхуи фешІы. Хьамхъокъо Хъусен икъэлэмыпэ къычІзкІыгъэ ІофшІзнипшІ Лъэцэрыкъо Хьамидэрэ Ки--о тише дек шены граник е дем тыжьыгъэр тхылъмэ къащеІо. Арап хьарыфкІэ тхыгъэ кІэн угъоигъэу Адыгэ шІэныгъэ институтым ихъарзынэщ хэлъыбэхэр непэрэ хьарыфхэмкІэ Кимэ кІитхыкІыжьыгъэх, ахэ--пест успаскаш естеІшфоІ ид къым филэжьыгъэмэ ащыщ хъугъэх.

Щысэ тырахы

мынеІшфоІ НЄЖДЄТТ L 1984-рэ илъэсым Кимэ зыфигъэзагъ, ащ иІэпэІэсэныгъи икъу фэдизэу къызІэкІигъэхьагъ. Ригъэджагъэхэу Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Іэшъынэ Нэфсэт, Жъудэ Андзаур, Шэуджэн Рустэм, Хьэкомэ Сим лъэпкъ искусствэм ичІыпІэ зэфэшъхьафмэ ащэлажьэх.

Икъу фэдизэу къыхэгъэщыгъэн фаер Кимэ исэнэхьатэгъумэ исэнаущыгъэ, иІэпэІэсэныгъэ ежьхэр зынэсы ашІоигъо льэгапІэу зэральытэщтыгьэр ары. Джы къызнэсыгъэм зэлъашІэрэ пщынаоу, орэдусэу, Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу, Абхъаз Республикэм изаслуженнэ артистэу Гъонэжьыкъо Аскэр Кимэ исэнаущыгъэ шэпхъэ хъопсагъоу зэрэщытыгъэр кІигъэтхъызэ, ар иІэпэІэсэныгъэ ыпсыхьаным фэшІ ищысэтехыпІ у зэрэщытыгъэм осэшхо фешІы. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу Дзыбэ Мыхьамэт, Адыгэ Республикэм культурэмкіэ изаслуженнэ 10фышІэу Жъудэ Руслан, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу Льэчэ Альберт, зэльашІэрэ пщынэо Іазэу Унэрэкъо Аскэрбый, ясэнэхьаткІэ Кимэ щысэтехыпІэ зэрафэхъугъэр хагъэунэфыкІы. Зэрэадыгэ лъэпкъэу зэлъашІэрэ пщынэо нахыжъхэу уай, уай Аулъэ Олэгъэй, Темзэкъо Алый, ЯхъулІэ Шумаф (Налбый), Мыхьамджэнэ Хъарис, Щагудж Махьмод Кимэ ипщынэуакІэ шъхьащэ фашІыщтыгъэ. Темзэкъо Алыйрэ ЯхъулІэ Шумафэрэ (а лъэхъаным Олэгъэй идунай ыхъожьы-

гъагъ) Кимэ нэмык пщынэеонкІэ зэмынэкъокъун щымыІ эу а Іощтыгъэ. Кимэ ыпашъхьэ пщынэм къыщырагъэ-ІонымкІэ укІытэу ежь Щагудж Махьмудэ тІогьогогьо къыси-Іогъагъ.

ІэпэІас

Тъэцэрыкъо Кимэ «Тхьэр зышъхьашъо къытеІэбэгъэ цІыф», «Дышъэпсыр ыІапэ пэчъы» зыфа-Іорэ цІыфыгъ. ЫнэкІэ ылъэгъоу

хьатэу, бэрчэтэу щытыгь. гъадэ. Ятэжь ІэпэІаси, янэ кІа-Адыгэ шэн хабзэхэр дэгъоу ышІэщтыгъэ къодыеп, дэуцох ымышІзу ылэжьыщтыгъэ. Нысэщэ пшІы пчъагъэ Кимэ ыгъэджэгугъ. Зинысащэ ыгъэджэгугъэ унагъомэ ащыщ зыпари зэрэзэхэмызыжьыгъэм рыгушхоу къы Іуатэщтыгъэ. Угу зэгъун шъугъуалэ горэ нэпхэнджыкІэ къемыплъыгъэмэ, джэгъогъу цІыф Кимэ иІагъэу сэ къэсшІэжьырэп. Ежь иакъылкІэ, исэнэхьаткІэ, ипкІэнтІэпс кІуачІэкІэ узэцэин умылъэ-

ыІитІукІэ ымышІын щыІагъэп. Зыфежьэрэ Іофыр ежь зыфаем нимыгъэсэу ыуж икІыщтыгъэп, гуетыныгъи, щэІэныгъэшхуи зыхэль цІыфыгь. Пхъэми, гъучІыми, чыми, чыжъыеми, ІутІэными, уарзэми къыІэкІа--ытоты ны Ана Медеча щтыгъэ, ахэм ахэлъ шъэфхэр, узэрадэпсэущтыр дэгъоу ышТэщтыгъэ. Зыфэдэ къэмыхъугъэ ІэшІыгъэ пчъагъэ Кимэ иныбджэгъумэ, иІахьылмэ нэпэеплъэу къафигъэнагъ. Анахьэу гуапэ зыхигъуатэщтыгъэр мыхьамелэм рахьыл Гэрэ хьакъушыкъоу хэшъаем хишІыкІы--ытшыажышолидек дехеститш гъэр арыгъэ.

Кимэ иІэшІагьэхэр, Москва фырикъужьзу, къзгъзлъзгъоныбэмэ ахэлэжьагъэх, щытхъуби къалэжьыгъ, шІухьафтын лъапІэхэмкІи хагъэунэфыкІыгъэх. Дунаим щыцІэрыІо баянэу «ДЕФЛОРИО» Италием къыщашІыгъэм ежь ыгу рихьырэ пщынабзэр Іуелъхьэфэ Іоф дишІэжьыгъ, мэкъабзэу Іуилъхьагъэм исэнэхьатэгъухэр къехъуапсэу игъашІэм игъогогъугъ. ЯонтэгъугъэкІи, яинагъэкІи, ямэкъэмэгъэпсыкІэкІи емиХ естасти едимефек енишп ышІыгъ. ШыкІэпщынэу, къамылэу, хэшъаем хэшІыкІыгъэ пхъэкІнчэу пшІн пчъагъэхэр ежь инэпэеплъэу къыщинагъ.

Кимэ нымкІэ къо псэчъагъ, илъэс пшІыкІуз ехъу ежь ымыныбжьэу дунаир зыхьожьыста ста ижэдэк гъэсэпэтхыдэхэр ищыГэныгъэ шэпхъагъэх, Іахьыл гукІэгъугъ, бынкІэ тэмэпкъ пытагъ, шъыпкъагъэ зыхэль ныбджэгьугь. Хьалэлыгь, бырсыр зыпымылъ цІыф рэкІыщт лъытэныгъэшхо дунэе хьафым Кимэ щилэжьыгъ, ащ итхъагъуи псаоу щыІэзэ зэхишІэжьыныр инасып къыхьыжьыгъ.

Фэусэх

ДЫГЭ композитормэ, АусакІомэ Льэцэрыкьо Кимэ рапэси фатхыгъэ усэхэмрэ орэдхэмрэ афэдиз зыфэусэгъэ цІыф адыгэ тарихъым къыхэфагъэп.

Лъэцэрыкъо Кимэ ипщынэо макъэ МэщбэшІэ Исхьакъ

сэу шІугъэр зигунэси ыпашъхьэ къырегъзуцох, ахэм яфэбагъи, яІэшІугъи зэхырегъашІэ. КІалэхэу, пшъашъэхэу джэгум щыуджхэри, чынэ ешІэу ячэу къуапэ Іут ныбджэгъухэри ынэгу щыкІэкІых. Пщынэ мэкъамэм зэкІигъэблэгъэ усакІом ар фикъурэп.

«Джыри, Ким, джыри гур тфэбгъатхъэу Орэд закъо пщынэм къытфегъаІу Тыозэщрэп, зэщым уимылъахъэу ТызэкІыгьоу хъярым тыфэжъугъакІу. Тэри джа орэдыр зызэхэтхкІэ. Джыри жъыу зэхэткІэ, жъыу зэхэткІэ Тыуигъусэу пшынэм къыдэтІон.

ТимэфэкІи хъяркІэ къытфэкІон», — elo. ЫІорэм шІошъхъуныгъэ инэу фыриІэм еджэрэр еумэхъы. Мы гущы Іэтыгъэ фабэхэмкІэ игукІае МэщбэшІэ Исхьакъ къызщыриІотыкІыгъэр Кимэ фэгъэхьыгъэ усэу адыгабзэкІэ «Пщынау», урысыбзэкІэ «Гармонист» ыІоу ытхыгъэр ары.

Мы усэм сыгу къыгъэкІыжьыгъ зы хъугъэ-шІагъэ. Пщыжъхьаблэ къикІи Кимэ дэжь хьэкІакІо къэкІогъэ ныбджэгъоу Цужъ Аслъан Іанэм тыдыпэсыгъ. Чылэм къикІыгъэми, къалэм щэпсэуми, ащ фэдэ, хьакІэхэр Кимэ къеуалІэу бэрэ хъущтыгъэ. Ежь ыгуи, ипчъи, иІани сыдигъуи зэІухыгъагъэх. Аслъан пхъэкІычхэр къыштэхи, Кимэ къыригъэІорэ орэдмэ адежъыузэ хильэсагьэхэу, тІури бэрэ джэгугъэх. Гъунэм нэзэрэгъэсхи джэгуныр зызэпагьэум, Аслъан къызыІуипхъоти, «Ким, мы уипщынэжъ пІыгъэу укъызготмэ, винтовкэ закъо ехъу сымыІыгъыми, мы Даманскэ

рэ композиторэу Нэтхъо Джанхьот ытхыгъэ орэдым къыщеІо:

о марджы хъужьын,

Лъэцэрыкъо Кимэу

ШІульэгьум имашІо зыпсэри зипщын, Адыгэ орэдмэ урябзыу там, Тыгухэр къэзыІэтрэр уипщынэ мэкъам, Мы бэрчэты нэгоу, гушІор зыбгъэгуп, О узэрэтиІэр дунэе насып, О адыгэ лъэпкъым кьошІоу уигьотыгь, Тызыгъэдэхэнэү Тхьэм укъытитыгъ. Псауныгъэ дахэ Тхьэм къыуерэт, Лъэпкъэу узыщыщым лъагэу пцІэ еІэт, Уиорэд мэкъамэ тыгъэу тфэрэшІэт, Лъэцэрыкъо Кимэу адыгэ орэд!

Хьамидэ мыщ нэмыкІэу джыри Кимэ фитхыгъ «Пщынаом иорэд» зыфиІорэ усэ. Композитор цІэрыІоу Тхьабысымэ Умарэ мэкъэмэ дахэм ар рилъхьи орэд ытхыгъ.

Кимэ машинэм исэу пэрэхъуджи псаоу къызэнэжьым, Бэрэтэрэ Хьамидэ иусэу «Псэкъупсэ сэ сыришъау» зыфи-Іорэр ильэу Андзэрэкьо Вячеслав Кимэ орэд фиусыгъ, къурмэн шхыжь пчыхьэм композиторым ар къыщи Гожьи, къыритыжьыгъагъ.

«Адыгэ лъэпкъым ишъау Ти Кимэ тэ тырэгушхо... Уипщынэ къызэрэхидзэу Сымаджэр къегъэтэджы-

жы», — къыще о композитор ІэпэІасэу Сихъу Рэмэзанэ «Опсэу, Ким!» зыфиІорэ орэдэу Лъэцэрыкъом фиусыгъэм.

Кимэ иІэпэІэсагъэ къыгъэущыгъэ усэ, орэд дахэкІэ пэгъокІыжьыгьэмэ ащыщых зэшъхьэгъусэхэу Сапый Аскэрырэ Маерэ. Зэдаусыгъэ орэдэу «Пщынэо макъ» зыфиІорэм Кимэ ипщынэ макъэ, тамэ зыготэу бзыу ехьыжьагъэм, ом жъогъохэчъэу къыхэджэгукІрэм фагъадэ.

Кимэ къылэжьыгъэу Советскэ Союзым, Урысыем, Краснодар краим, Адыгеим ядиплом ыкІи щытхъу тхылъ пчъагъэхэр къыратыгъэх. Урысыем изаслуженнэ артист цІэ лъапІэр 1980-рэ илъэсым къыфагъэшъошагъ, Адыгэ Республикэм инароднэ артист 1992-рэ илъэсым хъугъэ. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет Хасэм и Щытхъу тхылъ къыратыгъ.

Тхьэм къыуипэсыгъэ сэнэхьатыр цІыфмэ гушъхьэлэжьыгъэ гъомылэ гъэбэжъоу апэбгъохынышъ, уумэхъынхэшъ, агу бгъэфэбэнышъ фэдиз гуапэкІэ цІыфхэр дунэе хьафым къыщыотэжьынхэр гъунэ зимыІэ насыпыгъ. Джа зэкІэр ежь Кимэ къылэжьыгъ.

ШЪХЬАПЛЪЭКЪО ГъучІыпс. Филологие шІэныгъэхэмкІэ кандидат, Адыгэ Республикэм культурэмкІэ изаслуженнэ ІофышІ.

иилъэсибл сабыигъо дахэм хемежын, кІэлэгъу шъыпкъэм ипчъэ зэІурегъэхы, ищыІэныгъэ гьогу ынэгу къыкІегьэуцожьы. ПсынэкІэчъым ишкошко макъзу, поэтым исабыигъом зэхихыщтыгъэм мэкъамэр фекъибэнэгъэ китайцэхэр, Тхьэ сэІо, зэхэзгъэтэкъоныгъэкІэ» ыІогъагъ.

Адыгэ усэкІошхоу Бэрэтэрэ Хьамидэ усищкІэ Кимэ етагъ. Ахэм ащыщэу «Кимэ иорэд» зыфиІорэ усэр илъэу зэлъашІэ-

ЛЪЭЦЭРЫКЪО КИМЭ ИШІЭЖЬ ТЭГЪЭЛЪАПІЭ

Сигукъэк Іыжьхэм сагъэгушхо

Урысые Федерацием изаслуженнэ шІо зэпытыгь, цІыфхэм ыгу афихыартистэу, Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу Льэцэрыкъо Кимэ тиреспубликэ, тихэгъэгу ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм, ІэкІыб хэгьэгухэм ащашІэ, ыцІэ дахэкІэ къащыраІо. Пщынэо цІэрыІоу, адыгэ культурэм изыкъегъэІэтын, адыгэ мэкъамэм идэхагъэ ыкІи ибайныгъэ цІыфхэм альыгьэ Іэсыгьэнхэм зи Іахьыш Ту ахэзышІыхьэгъэ музыкантым усэхэр, орэдхэр, тхылъхэр фатхых, шІу алъэгъу, тІэкІу шІагъэу къытхэмытыжьми, ащыгъупшэрэп, ищытхъу alo. «Тхьэм къызэригъэхъугъ» зыфаГорэм фэдагъ, нэгу-

Мы илъэсым ищылэ мазэ и 16-м Кимэ къызыхъугъэр илъэс 70-рэ хъугъэ. ИгъэкІотыгъэу а мафэр иныбджэгъухэм, иІахьылхэм, иІофшІэгъухэм хагъэунэфыкІыгъ, телевидением къэтынхэр зэхищагъэх, гъэзетхэм тхыгъэхэр къащыхаутыгъэх. Кимэ усэхэр фатхыгъэх, тхылъ зэфэшъхьафхэм очеркхэр къащыхаутыгъэх. Сигукъэк Іыжьэу непэ къэстхыхэрэр зыми къыщыхязгъэутыгъэхэп, апэрэу гъэзетеджэхэр ахэм нэІуасэ афэсшІы сшІоигъу.

«КІалэ, сихьалыгъу такъыр къысІубгъэзыщт»

Лъэцэрыкъо Хьарунэ Хьамидэрэ Хьаомрэ яунагъо ис хъульфыгъэ сабыйхэм анахыжтыгъ. Тыр щымыІэжьы зэхъум ным апэрэ ІэпыІэгъоу, унагъом пкъэоу иІэ хъугъагъэр Хьарун арыгъэ. Ар пхъэшІэ Іэзагъ, пщынэо ІэпэІэсагъ, къамылым къыригъа Іощтыгъ, шык Іэпщынэм еощтыгъ. Музыкэ Іэмэ-псымэхэм ащыщхэр ышІыщтыгъэх.

Хьарунэ бэ цІыфэу тефэщтыгъэхэр ех ар хэньеалы нейшеахп мытэу зы унэшъхьэгъэІэн гори къуаджэм щекІокІыщтыгъэп. УнэмкІи ІофшІэныбэ иІагъ, пчъи, шъхьаныгъупчъй, пхъэнтІэкІухэри къоджэдэсхэм афишІыштыгъэх. ШыпкІэшхо аІихыштыгъэп, ратырэм рырэзагъ.

Шъхьаныгъупчъэхэр ельэІугъэу тянэ регъэшІыхэти, Іофым рыкІорэр къызэзгъэшІэнэу Лъэцэрыкъомэ адэжь мафэ горэм сигъэкІуагъ. Щагум сыдахьи унэм зыфэсэузэнкІым, унэ пчъэІум Іут Хьарунэ Іэ къышІыгъ макъэ сымыгъэ оу сек Гол Гэнэу.

Ащ тетэу сызекІуагъ. Унапчъэхэр ыублагъ.

Іухыгъ, унэм пщынэо макъэ къеІукІы. Зи къызгуры Горэп: пщынаом сыгот, пщынэ еорэр сшІэрэп. СІапэ ыубыти, Хьарунэ сылъигъэкІотагъ. А уахътэм слъэгъугъэр гъэшІэгъон макІэп: пщынэр пІэкІорым ит, Кимэ цІыкІур лъэгонджэмышъхьэу пІэкІорым кІэрыс, етІупщыгъзу пщынэм къырегъаІо. Ынэгушъхьэмэ пкІантІэр къячъагъ, ыІупшІэхэр мэхъублаблэх, пщынэм ІитІумкІи хэгъэнагъ, ыІапэхэр пщынэ-Іапэмэ арэчъэх.

Тыкъызельэгъум пщынэеоныр зэпигъэуи къэтэджыгъ, къыкІэщтагъэу языбгъукІэ уцугъэ. Хьарунэ кІэлэцІыкІу улэугъэм еплъ-еплъи, ГущхыпцІыкІызэ риІуагъ: «КІалэ, титІо джы нэкъокъогъу тызэфэхъущта? СызэреплъырэмкІэ, сихьалыгъу такъыр къысІубгъэзыщт». Джащ щегъэжьагъэу Хьарунэ Кимэ щыгусэжьыгъэп, сыд пшІагъэкІи пщынэм бгъодэбгъэкІын зэрэмылъэкІыщтыр къыгуры Іуагъ. Пщынэри ш Іуимыгъэбыльыжьэу, ары пакІошъ, ІэпыІэу

«Іоф зыдэпшІэжьымэ, пщынэо Іазэ ухъущт»

Псэйтыку а лъэхъаным мэщытэу дэ- гъэх. Музыкэ Іэмэ-псымэ гори щыІатыгъэр хабзэм иунашъокІэ клуб ашІы- гъэп — ар къиныгъ лъэшэу. Кимэ тыжьыгъагъ. КІэлэ-пшъэшъэ ныбжьыкІэ- зельэІум, къеуцолІагъ. Нэужым Хьарунэ хэмкІэ ащ концертхэр къыщыттыщты- тельэІугь. — Іофтхьэбзэ дэгъу шъу-

зыфежьагъэр, мы чылэм артистхэри хьохэри бзыльфыгъэхэм къытфашІыхи, къакІохэрэп, концерт къыщатырэп. Арышъ, дэгъоу, шъумыгуІэу зыжъугъэхьазыр. ИщыкІагьэ хьумэ, сэри сыкъыжъудэІэпыІэн.

Сценэ щы Іагъэп. Былымэхъо фермэм ипащэу ХыдзэлІ Хьисэ телъэІуй, чэмхэр зычІэт къакъырым Іулъ бгъуитІу-Іух пчъэхэр къы Іутхыгъэх, къэрэгъулхэр къакъырым фэтшІыгъэх. ЕджапІэм ипащэу Шъхьэлэхьо Чэрымэ партхэр къыІытхыгъ. Ахэр агъэуцуи пчъэхэр атетлъхьагъэх — сценэр хьазыр. ПэІу-

сценэм къыпэ Іуахъуагъэх. ЦІыфэу къекІолІагъэхэр клубым чІэфэжьыщтыгъэхэп. Концертыр сыхьатрэ ныкъорэ фэдизэ кІуагъэ. А уахътэм къыкІоцІ Кимэ ипщынэ макъэ зэпыугъэп. Концерт ужым адыгэ джэгу зэхатщи, ащи ныбжыкІэхэр къыщышъуагъэх. Іофтхьабзэр заухым, Хъурым Долэтмызэ къы-Іуагъ Кимэ чылэр зэрэфэразэр.

- Іоф зыдэпшТэжьымэ, пщынэо Іазэ ухъущт, сишъау! — Кимэ къыриІуагъ Нэтхъо Чэрым.

«Аферым, Ким, тыбгъэтхъэжьыгъ»

Уахътэ зэрэхигъуатэу Кимэ Псэйтыку къакІощтыгъ. Анахь псэупІэ дахэу тихэгъэгу е ІэкІыб хэгъэгухэм ащыІэ къалэ кІуагъэми, ыпсэ зыхэтІэгъэ икъоджэ цІыкІу щыгъупшэщтыгъэп.

Ау сыдми зэщыгъо ІофкІэ Кимэ Псэйтыку къакІощтыгъэп — ипщынэ зыдиІыгъэу икъоджэгъухэм къахахьэщтыгъ. Программэ зэхэгъэуцуагъэу щымытуу, концерт игъэкІотыгъэхуу а зэхахьэхэр хъущтыгъэх. Кимэ цІыфышІу дэдэу щытыгъ, амал зэриІэкІэ зэкІэми ашІоигъохэр афигъэцакІэщтыгъэх.

Мафэ горэм тищагу сыкъыдэхьажьыгъэу тянэ къысэджагъ.

- КІ́алэ, Кимэ къэкІуагъ аІуагъи, кІуи, елбэтэу къащэ, — ыІуагъ тянэ. Ипщынэ макъэ тищагу дэІукІымэ сыд хъун! — Сэ сызылъыкІорэм сапэ итэу къэзгъэчъэщт. Куп игъусэми, изакъоми къащэ.

Кимэ ищагу ныбжык Іэхэр диз, столыр зэІухыгъ, джэгушхо дэт. «Олахьэ Іофым, мы куп чэфым сыдэущтэу кІалэр къахэсщын?» — сыкъэгумэкІыгъ.

. Кимэ гульытэшхо иІагь, зыгорэ зэрэсшІоигъор къышІагъ. Іофэу зыуж ситыр сэри ес Гуагъ. Зэк Гэм к Галэхэм агуригъаТуи, тызэхэтэу тадэжьы тыкъэкІуагъ. Ащ лъыпытэу пщынэм ымакъэ зыкъиІэтыгъ. Тигъунэгъухэри Іофым къыхахьэхи, джэгум зырагъэІэтыгъ: Кимэ пщынэр «къегъэгущыІэ», Ахэджэго Чэтибэ пхъэкІычхэм атео, Тыркоо Аюбэ – хьатыякІу. Езэщыфэхэ зэхэтыгъэх. Гъунэгъу ныом, зэкІэмэ агухэм къарыгущыІыкІэу, къыІуагъ: «Аферым, сикІал, тыбгъэрэзагъ, тыбгъэтхъэжьыгъ».

«Сыкъызащэми ащ фэдэ джэгу сфашІыгъагъэп»

Къуаджэм щыщ зэшъхьэгъусэхэм гухэлъ зэдыря Гагъ зызэк Гыгъухэр илъэс шъэныкъо хъумэ, «дышъэ джэгу» ялъфыгъэхэм зыфарагъэшІынэу. КІали пшъашъи яІэхэр ины хъугъэх, унагъо зиІэхэри ахэтых, лІымрэ шъузымрэ зызэкІыгъухэм илІэшІэгъуныкъуи къэблэгъагъ. ЗэкІэ лІакъом щыщхэр зэІукІэхи Іофым рыгущыІагъэх. Рахъухьагъ: нахьыпэм адыгэ джэгухэр зэра-«дугежд еашид» уедеф мехетытшы межетыны межетын зэхащэщт. Джэгур ышІынэу Кимэ елъэ-Іугьэх. Ажэ къыдимыгъэкІэу къеуцолІагъ. Бэ цІыфэу къызэІукІагъэр. ЗыфаІогьэ уахьтэм тефэу Мыекъуапэ къикІи хьазырыпсэу Кимэ къэкІуагъ. Джэгур зыфашІырэ «нысэр» шъузыщэ орэд дахэ хэтэу къащагъ. ЧэупчъэІум щашІыгъэ машІом шыкузэкІэтыр къыхэлъэтыгъ, «нысэр» унэм ращагъ. ХьатыякІор пчэгум къихьи джэгур рагъэжьагъ. ЗэкІэ адыгэ джэгур зэрэзэхащэщтыгъэм фэдэу чэщ джэгур нэфшъагъо нэс зэхэтыгъ. Иухыгъом дэжь къащэгъэ «нысэм» (ныом) Кимэ зыфигъази, зэригуапэр къыхэщэу риГуагъ: «Сыпфэраз, Ким, щытхъур уадэжь, сыкъызащэми ащ фэдэ джэгу сфашІыгъагъэп».

ХЪУЩТ Щэбан.

TXAKIOM Кимэ пщынэр «къыгъэгущыІагъ» <u>ИГУКЪЭКІЫЖЬХЭР</u>

Лъэцэрыкъо Кимэ «пщынэм къырегъаІо», «пщынэм ео» зыфаГорэмэ афэдагъэп. «Пщынэр къегъэгущыІэ», «пщынэм псэ къыпегъакІэ, къырегъэпшІыкІутІукІы» — джары ащ игугъу зэрашІыщтыгъэр. Къэхъух, едеф шажд хенехтыах джащ фэдэ цІыфхэр. КъэІо-ІотэжьыкІэ Кимэ сыщыгъозагъэп. МызэумытІоу иконцертхэм сахэлэжьагь. Радиопчыхьэзэхахьэхэр хэкум икъуаджэхэм ащыредгъэкІокІыхэ зэхъум тызэгъусэу бэрэ къыхэкІыщтыгъ. ЛэжьэкІо пэрытхэм яхьылІэгъэ усэхэу стхыгъэхэм сыкъяджэ зыхъукІэ, къасІорм диштэу мэкъэмэ дахэхэр къыригъэкІыщтыгъэх. Джамбэчый, Гъобэкъуай, Блащэпсын, Хьакурынэхьабл, Афыпсып, Тэхъутэмыкъуай джары анахьэу сыгу къэкІыжьыхэрэр, гум къинагъэхэр. Исэнэхьат зэрэфэІазэм изакъоп Кимэ изэчый зыгъэлъагэштыгъэр. ЦІыфыбэмэ зыфакъупсэ къыпигъакІэу «аферым!» зыфаІорэ лІзу гъэпсыгъагъэ. Ныбжьи ынэжгъ зэхэгъэхьагъэу урихьылІэныеп. Урамым къырыкІоу зыслъэгъукІэ, къызэрыкІорэ бгъум зестыщтыгъ. Аущтэу зышІыщтыгьэр симызэкъуагъэу къысшІошІы. Джы шІэныгъэм къызэриІорэмкІэ, нэбгырэ пэпчъ ежь къарыоу хэлъым ельытыгъэу гур зыщэфырэ кІуачІэ къыкІэлъырэкІы. ЗэраІо хабзэу, Тхьэм ышІэн цІыфхэр зыфищэнхэмкІэ, зыфикъудыинхэмкІэ гъэретэу Лъэцэрыкъо Кимэ хэльыгъэр зыфэдизыр.

Нэбгырэ пэпчъ зыгорэм пае къэхъоу алъытэ. Къызыфэхъугъэр къымыгъотызэ дунаим ехыжьырэр нахьыб. Ары шъхьае зэфэныгъэ щыІэныгъэм хэлъын фаеба. Ар къызфагъэфедагъэу къычІэкІын шІэныгъэлэжьхэу зыкъегъотыфэ нэс цІыфыр дунаим къы-

дыеу, купэу зыхэтым, зыхэсым техьоу зыІохэрэм. АІорэ къодыеп, ар къэзыушыхьатырэ щысэхэм къахьых, къагъотых. Ащ фэгъэхьыгъэ ушэтынхэу ашІыгъэхэм гъуазэ къытфашІы.

Кимэ къыфэбгъэзэжьын хъумэ, урыс усэкІошхоу Н. А. Некрасовым критикэу Н. А. Добролюбовым пае ытхыгъэ усэм икІзух къзпІон фаеу уешІы: «Природэу — тян, джащ фэдэ цІыфхэр загьорэ дунаим къыфэбгъакІохэу щымытыгъэемэ, еІпаІшеалы жели меалынеІыш бгынэжьыгъэ хъуни...»

ЗыгорэкІэ уельэІункІэ, утефэнкІэ Кимэ зыфэдэ къэмыхъугъэ цІыфыгъ. Ужэ къыдигъэкІынэу щытыгъэп. Джы къызнэсыгъэм мэфэкІэу сыгу иль, къинагъ сиунэч Іэхьажь (сиапэрэ унэчІэхьажь!) ихъяр зэрэсфиІэтыгъагъэр. 1972-рэ илъэсым игъэмаф... Пчыхьэм щегъэжьагъэу чэщ кІахэ нэс Лениным ыцІэ зыхьырэ гупчэм (унэу къысатыгъэр пэблэгъагъ)

джэгур щыжъынчыгъ. Уни--фыІд едместыІзиышып едмыш хэр арыфэщтыгъэхэп. Куп пэпчъ шъхьаф-шъхьафэу Кимэ пщынэр «къафигъэгущыІэщтыгъ». Зэхэсхэм ялъытыгъэу къыригъэпшІыкІутІукІыщтыр гъэнэфэгъагъэ. ЯлъэІухэри игуапэу ыгъэцакІэщтыгъэх. Сянэшым ыкІи ащ ишъхьэгъусэу Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэм зыфаехэр къафыригъэ-Іуагъэх. Сщыгъупшэжьырэп «сымыгъотэу сызыфалІэрэр угу цІыкІу, синэфын» сатырхэр зыхэт орэдыр, нэмыкІхэри къызэраГогъагъэхэр.

Джащ фэдэу, ныбжьык Іэхэм, бзылъфыгъэхэм зыфагъэзагъэми, зэраІо хабзэу, «Ошъогури чІыгури макІэ» хъущтыгъэ.

... УнэчІэхьажьым сыльыкІонышъ къэсщэнэу зесэІом, имыщык Гагъэу къыси Гуагъ. ПхъэкІычаор игъусэу зыфиІогъэ уахътэм къэкІуагъ.

ТиГор тиГозопытыштуу тлыы-

тэзэ, хэукъоныгъэхэр тэшІых. ТиІэр тиІэзэпытыщтэу къытшІошІы. Тыгъэ къыкъокІынкъохьажьыным тызэрясагъэм фэдэу, тщыщы хъугъэр чІэтынэныр тыгу къидгъахьэрэп. ТэмэхъашэкІэ ара?

Ар къэсэзыгъа Горэ щы І. ТІэкІу шІагъэу, зы мафэ горэм куп сырихыылІэгъагъ. КъэкІогъэ-кІожьыгъэхэм тызарэгущыІэхэ нэуж, тызынэсын фаехэм ягугъу тшІыгъэ. Тащыщ горэм къы Іуагъ: «ТІэкІу шІэ къэси, тикуп пІуакІэ мэхъу...» «Ары, — тащыщ хэщэты-кІыгь, — бэмышІэу Лъэцэрыкъо Кими тыкъибгынагъ...» «Порэр сыд?!» — Іофым щымыгъуазэм ымакъэ къэкІэзэзыгъ. ТІэкІу тешІагьэу къыІон ыльэкІыгъ: «Джащ фэдэ цІыфхэр къэхъух, тхэтых, къытхэнэх, къытфэнэх...»

Анахь дэгъоу къэІогъуай!

ПЭНЭШЪУ Хьазрэт.

Адыгеир зэман пасэхэм къащегъэжьагъэу

илъэс минхэр лъэхъаным цІыфхэр зэрэщыпсэущтыгъэхэм ишыхьатэу Тэуехьаблэ ык Іи Свободненскэ псэупІэхэм (Красногвардейскэ район) адэжь мыжьом хэшІыкІыгъэ пкъыгъохэр къыщагъоты-

<u>Тиэрэ ыпэкІэ я III-рэ илъэс</u> миным джэрз зэманыр къырегъажьэ. Мыекъопэ культурэр, Мыекъопэ Іуашъхьэр нэужым къагъотых. Я II—I-рэ илъэс минхэм джэрзыр нахыйбэу агъэ-Темыр Кавказым икультурэ зыкъиІэтынэу регъажьэ.

Аульэ Піцымаф. «Адыгэхэр хъугъэ-шІагъэхэм къызэрахафэхэрэр»

<u>лІэшІэгьум</u> Хеттскэ къэралызыщагъэпытэнэу рагъажьэ. Ахэр абхъаз-черкес цІыф лъэпкъхэм нахь апэблэгъагъэхэу книгах. плъытэмэ хъущт.

Всемирная история, т.1, н.379

<u>Тиэрэ ыпэкІэ я VIII — VII-</u> чыристан диныр рэ лІэшІэгъухэм мыутІэ ыкІи къахихьанэу ресинд лъэпкъхэм гъучІыр агъэ- гъажьэ. федэу рагъажьэ. МыутІэхэм апэуцужьын зыгу хэлъ лъэпкъ- советская энхэр къэхъух.

Я VII—IV-рэ лІэшІэгьухэм том 1, Тбилиси.

<u>Тиэрэ ыпэкІэ я IV — III-рэ</u> Пшызэ шъолъырым гъучІыр энеолит игъэкІотыгъэу щагъэфедэу мэхъу. Ю.С.Прушкол. Древняя

Синдика Тиэрэ ыпэкІэ ятфэнэрэ <u>лІэшІэгъум</u> икъежьапІ. ЦІыфхэр зыщагъэпщылІырэ Синд къэралыгъо зэхащэ, ар тиэрэ ыпэкІэ яплІэнэрэ лІэшІэгъум ия 60-рэ илъэсхэм анэс щэІэ.

Ю.С. Прушкол. Древняя Синдика, н. 209, 224.

<u>Гиэрэ ыпэкІэ я IV-рэ лІэ-</u> шІэгъум Меотидэм (Азов хым) къегъэт всэк в псэущтыфедэ мэхъу. Исп унэхэр ашІых, гъэ мыутІэхэр «лІыбланэхэу, чІыгулэжьыным фэІазэхэу ыкІи фэшъыпкъэхэу, ялъэшыгъэкІэ скиф лъэпкъхэм аужыкІэ къикІыхэу» алъытэщтыгъэх.

хафэхэрэр» Вестник древней исто-<u>Тиэрэ ыпэкІэ я ХІХ-рэ</u> эми 1948, N 1, н. 249

Тиэрэ ыпэкІэ апэрэ лІэшІэгъом итемыр-къохьэп Іэ лъэны- Гъур. Синд-мыут Іэ лъэпкъхэр къокІэ каскийскэ лъэпкъхэм зэгъусэхэу ижъырэ урым гьэпщылІакІохэм апэуцужьых.

Страбон. География в 17

<u>**Я V-рэ лІэшІэгъур.**</u> Къурджыпщэу Вахтанг Горгасали адыгэхэм

«Грузинская 🖣 циклопедия»,

АДЫГЕИМ

Анахь дахэр къыхахыщт

им исыр къызщыхахыгъэ зэнэ- фэбанэхэрэр апкъырэ ятеплъэрэ къокъур апэрэу илъэситІукІэ узэ-«Svet ModeIs» зыфиІорэм зэхищэгъагъ. Зэнэкъокъур цІыфыбэмэ агу рихьыгъ, илъэс къэс ащ еагваны мехоалиоГшие еажвиех къыхэхъо.

Джыри зэнэкъокъоу «АдыгеимкІэ анахь дахэр-2013» зыфи Горам хэлажьэ эш Гоигьохэр аугъоих, зэнэкъокъур зэрэрагъэкІокІыщтым зыфагъэхьазырынэу рагъэжьагъ. Іофхэр зэхэщэгъэнхэмкІэ Адыгэ Республикэм ныбжьыкІэ ІофхэмкІэ и Комитет студием Іэпы Іэгъу ригъэгъотыщт.

Илъэс 14-м къыщегъэжьагъэу зыныбжь илъэс 22-м нэсыгъэ пшъашъэхэр ары зэнэкъокъум хэлэжьэн фитхэр. ЛъэІу тхылъхэр мэзаем и 1-м нэс за ахыщыІэр: къ. Мыекъуапэ, урамэу фэшъхьафхэм Іоф ащешІэ.

Пионерскэр, унэр 383-А, ТРК «Панорама», тел.: 55-85-70. Зэнэкъокъум фэгъэхьыгъэ къэбарыр нахь игъэкІотыгъэу зышІэнэу фаехэр телефон номерэу 8-918-421-98-86-м терэох.

ЗэхэщакІохэри жюрим хэтыщтхэри пшъашъэхэм ятеплъэ идэхагъэ имызакъоу сэнаущыгъзу ахэльыми льыплъэщтых, еІо модельнэ студием ипащэу Светлана Чириковам. — Пшъажесты мехетш желындерен мехетш языфэпакІэ, нэмыкІхэми текІоныгъэр къыдахынымкІэ мэхьанэ

Зэнэкъокъум икІэух пшъэшъэ Анахь пшъэшъэ дахэу Адыге- 15 хэлэжьэщтыр. ТекІоныгъэм зэрэдахэхэм фэдэу агукІи баихэу, кІэІэбэжьымэ Модельнэ студиеу япсауныгъэ агъэпытэу, шІэныгъэ дэгъу яІзу, уахътэм диштэхэу щытынхэ фае.

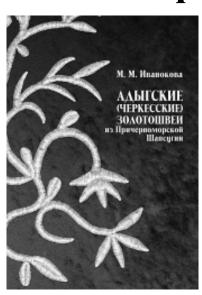
Мы илъэсым зэнэкъокъур бзылъфыгъэхэм я Дунэе мафэрэ шъачэ щыкІощт Олимпийскэ джэгүнхэмрэ афэгъэхьыгъэщт.

Анахь дахэхэу, зэкІужьыхэу къыхахырэ пшъашъэхэр модель бизнесым хэхьанхэмкІэ зэнэкъокъур егъэжьапІэ афэхъун ылъэкІыщт. Мары, 2010-рэ илъэсым зэнэкъокъум хэлажьи, «Вицемисс Адыгеи-2010» зыфиІорэр зыфагъэшъошэгъэгъэ Екатерина Савенкэр ащ ыужыми порталэу «ЮГА, ру» зыфиГорэм зэхищэгъэгъэ зэнэкъокъум ащытекІогъагъ. Джырэ уахътэм ащ моделэу мосщтхэр. Студием иофис зыдэ- ковскэ ыкІи дунэе агентствэ зэ-

КЪЭБЭРТЭЕ-БЭЛЪКЪАР РЕСПУБЛИКЭМ

ДышъэидыкІхэм афэгъэхьыгъ

Иуаныкъо Мадинэ итхылъальбомэу «ХышІуцІэІушъо Шапсыгъэм щыщ адыгэ (черкес) дышъэидыкІхэр» зыфи-Іорэр къалэу Налщык къыщыдэкІыгъ. Ащ я XIX-рэ лІэшІэгъум ыкІэхэм къащегъэжьагъэу я XX-рэ лІэшІэгъум икъежьэгъу нэс адыгэ бзылъфыгъэхэу дыни сътынерс Гепе Симынериети мехестаІшеІк мехестистиє нэІуасэ уафешІы. Нахыыбэу тхыльым къыдэхьагъэхэр 1913-рэ илъэсым нэс Урысыем щызэхащэщтыгъэ къэгъэлъэгъон зэфэшъхьафхэм ахагъэлэжьэгъэгъэ дышъэидыкІыгъэхэм ясурэтхэр ары. Ахэм анэмык Гэу къалэхэу Шъачэ, ТІуапсэ, ПсышІуапэ адэт музейхэм ачІэлъ ыкІи адыгэ унагъохэм къафэнэжьыгъэхэу арылъ дышъэидэ- къэгъэлъэгъонхэм къащагъэхэри тхыльым дэпльэгьощтых. Джащ фэдэу Октябрьскэ рево- Шапсыгъэ шъолъырым исы-

лъагъощтыгъэ бзылъфыгъэхэу люцием игьом зи офш агьэхэр гьэхэм ац эхэри аш къ ыдэхьагъэх.

Мадинэ ыгъэхьазырыгъэ тхылъ-альбомыр къызыщыдэкІыгъэ тхылъ тедзапІзу зэшъхьэгъусэ Котляровхэм яем иредактор шъхьа Гэу В. Котляровым къызэриІорэмкІэ, авторым къэбарыбэ къыугъоигъэу иІ, ахэм лъым къыдэхьагъэр. Илъэсы- пляр мин.

бэрэ зыуж итыгъэ ыкІи зэІуигъэкІэгъэ къэбархэу дышъэ ІуданэкІэ идагъэхэмрэ лъэпкъ шыгъынхэмрэ афэгъэхьыгъэ ІофшІагъэхэм тапэкІи тяжэщт.

Адыгэ лъэпкъ хъулъфыгъэ дехнистыш сетыфатынхэр нэмык пстэуми ахэзымыгъэкІуакІэрэр ахэр дышъэ ыкІи тыжьын ІуданэхэмкІэ ашІыгъэ идэхэм къызэрагъэдахэхэрэр ары. Бзылъфыгъэ джанэхэмрэ пэІо цІыкІухэмрэ атырашІыхьэрэ идагъэхэм тхыпхъэ дахэхэр къахэщых. Ары Кавказым ис цІыф лъэпкъ зэфэшъхьафхэм -емефк меха мехныстышк бжымэ зыкІатырихьагъэр.

Джащ фэд адыгэ цыери. Ар Кавказым ис льэпкъхэм яхъульемоІп естусх ныстыш естыф, ухэукъощтэп. Идэхэр зышІырэ бзылъфыгъэхэм цыем ыбгъэ тет хьазырхэм дышъэ шъагъэхэр аГуалэштыгъэх, шъхьарыхъонхэр дышъэпсырылэу агъэпсыщтыгъэх.

ИжьыкІэ къыщегъэжьагъэу адыгэ бзыльфыгьэхэм ашІыщтыгъэ дышъэидэхэр непэрэ мафэм диштэу щыгъынхэм ащагъэфедэу хъужьынхэм тыщыгугъыщт.

Мадинэ итхылъ-альбомэу ащыщэу зы Іахь ныІэп тхы- кьыдэкІыгьэр зэрэхьурэр экзем-

ШАПСЫГЪЭМ

Телефон зэпхыныгъэр къушъхьэчІэсхэм анэсыгъ

Шапсыгъэ къоджищмэ — Хьаджыкъо, Къэлэжъым ыкІи Шъоджэикъо сотовэ зэпхыны-

Къушъхьэхэм ахэс псэупІэхэм адэс цІыфхэм телефоным уафытеоныр джынэс къиныгъ. Ащ къыхэкІ у я Іахьылхэм, яныбджэгъухэм ыкІи яІофшІэгъухэм афытеонхэмкІэ къин алъэгъущтыгъ. ИлъэсыкІэр къызщихьащтым тефэу бэрэ зэжэгъэхэ сотовэ зэпхыныгъэри Интернетри къуаджэхэм къанэсыгъ. Ар цІыфхэмкІэ шІухьафтын лъапІэ хъугъэ.

щеушъомбгъу. Лъэпкъ щыІа- ІэпыІэгъоу яІагъ. кІэм нэІуасэ зыфашІынэу зыгъэхэр агъэфедэхэу рагъэжьагъ. гъэпсэфакІо къэкІогъэ цІыфхэр джэхэм къызэранэсыгъэм ахэм къадэхьэх.

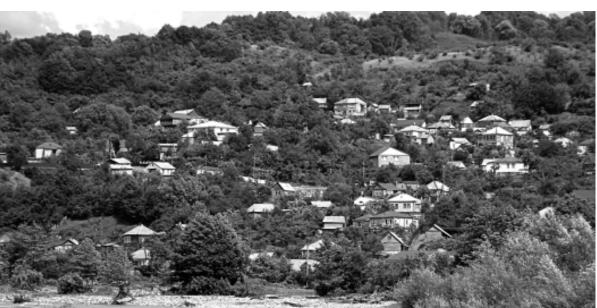
Сотовэ зэпхыныгъэхэр къоджэдэсхэм ящык Іэгъэ шъыпкъзу щытыгъ. Ар цІыфхэм Шъачэ имэрэу А. Пахомовым ыкІи Краснодар краим ивицегубернаторуу Хьатыу Джамболэт зэГукГэгъу зэфэшъхьафхэм тапэкІэ бэрэ щараІуагъ.

Іофым ыуж зихьагъэхэр икІыгъэ илъэсым игъэтхэ лъэхъан ары. Оборудованием игъэпсын Псыхьоу Ашэ инэпкъ тес охътэ кІэкІыкІэ специалистхэм

къуаджэхэм этнотуризмэм за- зэшІуахыгъ, Адыгэ Хасэр ахэм

- Сотовэ зэпхыкІэхэр къуаащыпсэурэ цІыфхэмкІэ ыкІи псэупІэхэм хэхьоныгъэхэр ашІынхэмкІэ мэхьанэшхо иІ. Ащ пае зэІухыгъэ Іахьзэхэлъ обществэхэу «Ростелекомымрэ» Шъачэ и МТС-рэ ялІыкІохэм цІыфхэм ацІэкІэ тызэрафэразэр ясэІо. — къыхигъэщыгъ игущыІэ шапсыгъэ парламентым итхьаматэу КІакІыхъу Мэ-

НЫБЭ Анзор.

Тиреспубликэ иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» игъэцэкlэкlо куп изичэзыу зэхэсыгъо Адыгэкъалэ щыкіуагъ. Ціыфхэм Іофшіэн ягъэгъотыгъэным, адыгэ быракъымрэ адыгэ шъуашэмрэ ямафэхэр нахьышоу зэхэщэгъэнхэм, адыгабзэм изэгъэшІэн, ныбжьыкІэхэм піуныгъэ дэгъу ятыгъэным, нэмыкіхэм атегущыіагъэх, унашъохэр щаштагъэх.

шІэным зыщызыдзыехэрэр къызэ-

рэтхэтыхэри къыдильытэхэзэ, А. Чэ-

Адыгэ Хасэм итхьаматэу Бэгъушъэ Адам Сирием къикІыжьырэ тилъэпкъэгъухэм ІэпыІэгъоу аратырэм, быслъымэн диныр зылэжьыхэрэмрэ Адыгэ Хасэмрэ зэгъусэхэу пІуныгъэ Іофыгъомэ зэрапылъхэм, къуаджэхэм ащызэхащэрэ Адыгэ хасэхэм яІофшІэн зэрэлъагъэкІуатэрэм, лъэпкъ шІэжьым имэхьанэ зыкъызэриІэтырэм, нэмыкІхэм къатегущыІагъ.

Адыгэ Хасэм исовет хэтэу, АР-м и Парламент идепутатэу КІэрмыт Мухьдин ансамблэу «Нэфыр» Инэм зыщызэхищагьэр ильэси 10 хьугьэ. А уахътэм къыкІоцІ кІэлэеджэкІо 1500-рэ рагъэджагъ, льэпкъ искусствэм нахь пэблагьэ ашІыгьэх. Гурыт еджэпІи 4, кІэлэцІыкІу ІыгъыпІи 6 Инэм дэтых. А пчъагъэхэм зырыз къахахынышъ, адыгэ еджапІэ зашІыкІэ тиадыгабзэ, тишэн-хабзэхэр кІэлэеджакІомэ нахь дэгьоу зэрагъэшІэштых. Урысхэу, нэмыкІ льэпкьхэу псэупІэм дэсхэм адыгабзэр зэрагъашІэ ашІоигъоу ащ фэдэ еджапІэм къэкІощтхэу М. КІэрмытым ылъытагъ.

ПсычІэгъ хъугъэ къуаджэмэ ащыщхэу Мыекъуапэ дэсхэм я Адыгэ Хасэ итхьаматэу Чэтыжъ

Адыгэкъалэ иадминистрацие ипащэу Хьатэгъу Налбый Адыгэ Хасэм изэlукіэ къыщэгущыіэ.

АР-м и Парламент идепутатэу КІэрмыт Мухьдин лъэпкъ Іофыгъомэ къатегущыІэ.

Зэхахьэм хэлэжьагъэхэр.

тыжым ышІыгьэ зэфэхьысыжьхэм уагъэгупшысэ.

Ацумыжь Юсыф, Уджыхъу Асфар, МэщфэшІу Нэдждэт, Сирием къикІыжьыгъэ Тыгъужъ Наим, Нэгъуцу Аслъан, Хъунэго Чэтиб, Нэхэе Аслъан, нэмык хэри адыгабзэм изэгъэшІэн, тиреспубликэ къэзыгъэзэжьырэ тилъэпкъэгъумэ ІэпыІэгъу зэрафэхъухэрэм, рагъэжьэгъэ Іофыгъохэр зэрэлъагъэкІуатэхэрэм къатегущыІагьэх. Нэпсэу Нихьад, Къуекъо Аслъанбый, Кушъу Ибрахьим, ХьакІэгъогъу Казбек, Хъодэ Адам, Тэу Аслъан, Къэбэртэе Адам, Къэбэртэе Аскэрбый, нэмыкІхэм льэпкъ Іофыгъомэ яхьылІагъэу къытаІуагъэри тшІогъэшІэгъоныгъ.

Адыгэкъалэ и Адыгэ Хасэ итхьаматэу Абыдэ Хьисэ игупшысэхэр дэзыгощыгъэр макІэп. Ау ныбжыыкІэмэ ащыщэу Тхьагъэпсэу Байзэт къы Іуагъэхэм уамыгъэгумэк Іынэу хъурэп. Адыгэ быракъымрэ адыгэ шъуашэмрэ ямафэхэм ныбжьык Іэхэр игъэкІотыгъэу ахэлажьэхэ ашІоигъуагъ. Шыхэм атесхэу къалэм ипчэгу къихьанхэу зыфежьэхэм полицием икъулыкъушГэхэр къапэуцугъэх, пчэгум щызэфэгубжыгъэх.

Тилъэпкъ итарихъ епхыгъэ мэфэкІхэр хэдгъэунэфыкІынхэм фэшІ тиреспубликэ и Парламент псынкІаІоу унашьохэр ыштэ зэрашІоигьор зэхахьэм къыщаІуагъ. Ащ фэдэ мэфэкІхэм ныбжыкІэхэр апІух.

Адыгэкъалэ иадминистрацие ипащэу Хьатэгъу Налбый, ащ иапэрэ гуадзэу Кушъу Вячеслав, Адыгэкъалэ инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Ліыхэсэ Юрэ, хабзэм инэмыкІ къулыкъушІэхэр зэхахьэм хэлэжьагъэх. Гъогухэм тхьамыкІагьоу къатехъухьэрэмэ ныбжьык Габэ зэрахэк Іуадэрэм, цІыфхэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным, адыгабзэм изэгъэшІэн, спорт псэуалъэхэр нахьыбэ зэрэхъухэрэм дакІоу зэнэкъокъухэр нахь гъэшІэгъонэу зэхэщэгъэнхэм, полицием икъулыкъушІэхэмрэ автомашинэхэр зезы--ышыфегк едмехеГиы-ждын едеф тыкІэхэм гумэкІыгьоу къапкъырыкІырэм, шъон пытэхэм апыщагъэхэм къызыдахьырэ къиныгъохэм, фэшъхьафхэм Н. Хьатэгъум иепльыкІэхэр къариІолІагъэх.

Адыгэкъалэ инахыжъхэм ясовет итхьаматэу Ерэджыбэкъо Асльан, Адыгеимрэ Краснодар краимрэ ябыслымэнхэм ямуфтиеу Къэрдэнэ Аскэрбый, АР-м лъэпкъ ТофхэмкІэ, ТэкІыб къэралмэ ашыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхьо Аскэр зэхахьэм кънщыгущы Гагъэх. Адыгэ Хасэм ащ фэдэ зэІукІэгъухэр тирайонхэм ашызэхишэштых.

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

НэгъэупІэпІэгъуи 8 къызэнэжьым

«Адыиф» Мыекъуапэ — «Астраханоч-ка» Астрахань — 26:27 (15:11, 11:16).

Щылэ мазэм и 24-м Мыекъуапэ щызэдешіагъэх.

Зезыщагъэхэр: Л. Зопунян, А. Зопунян — Краснодар.

«Адыиф», къэлэпчъэlутхэр: Тормозова, Каюмова; ешіакіохэр: Игнатченко -5, Васильева — 3, Дьякова — 3, Аникина — 6, Латоненко — 3, Исаченко — 2, Коцарева — 1, Мартыненко — 2, Гусакова — 1.

Астрахань икомандэ яхэнэрэ чІыпІэм щыІэу

Мыекъуапэ къэкІуагъ. Дэгъоу ешІэрэ спортсменкэхэр «Астраханочкэм» аштагъэх, Европэм икубокхэм афэбэнэрэ командэхэм ащыщ хъуным пылъ. «Адыифым» иешІакІэ зэхъокІыныгъэхэр фэхъух, ауж къинэрэмэ къахэкІыжынэу тегьэгугьэ. Апэрэ такъикъ 30-р «Адыифым» къыхьыгъ — 15:11.

Тренер шъхьа Гэу, СССР-м изаслуженнэ тренерэу Виталий Барсуковым зэрилъытэрэмкІэ, бысымхэм текІоныгъэр къыдахын алъэкІы-

ЗэІукІэгъур аухынкІэ такъикъи 9 къэнагъэу пчъагъэр зэфэдэ хъугъэ — 22:22. «Адыифым» къэлапчъэм Іэгуаор дидзэщтыгъ, ау ащ лъыпытэу пчъагъэр зэфэдизы хъужьыщтыгъэ: 23:23, 24:24, 25:25. Тикомандэ метри 7 хъурэ тазыр дзыныр егъэцакІэ шъхьаем, хъагъэм Іэгуаор ридзэн ылъэкІыгъэп. А. Игнатченкэр, Е. Дья-

ковар «Астраханочкэм» икъэлапчъэ зэрызэ дэуагъэх, ау къэлэпчъэ Іутэу К. Трусовам Іэгуаор къызэкІидзэжьыгъ. НэгъэупІэпІэгъуи 8 нахь къэмынагъзу хьакІэмэ яешІакІоу А. Ющенкэр тикъэлапчъэ къызыдэом Н. Тормозовам Іэгуаор къыубытын ылъэкІыгъэп, пчъагъэр 26:27 хъугъэ.

Гухэк І арэущтэу еш Іэгъур пш Іуахыныр. Мыекъуапэ щап Гугъэ Екатерина Сухановар «Астраханочкэм» щешІэ, ащ тІогьогогьо тикъэлапчъэ Іэгуаор къыдидзагъ. Москва икомандэу «Лучымрэ» «Университетымрэ» «Адыифыр» мы мэфэ благъэхэм аlукlэщт. Яенэрэ чІыпІэр тиспортсменкэмэ суперлигэм къыщыдахыным фэші Москва ыкій Ижевскэ якомандэхэм зэрадеш Гэрэм бэ елъытыгъэр.

> НэкІубгьор зыгьэхьазырыгьэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

> Редактор шъхьаІэр ДЭРБЭ

ТИМУР

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

мэщліэкъо Саид

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

нэпшіэкъуй **3ayp**

> Редакциер зыдэщыІэр: 385000,

къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр:

52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-

гъэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 4010 Индексхэр 52161 52162 Зак. 196

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00